ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1. ΤΗΛ. 25.777 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

Ο ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τὴν περασμένη ἑβδομάδα δόθηκε στὸ καινούργιο θέατρο τῆς Μαρίκας ἡ «Ἐλισάβετ» τοῦ Ζοσέ. Δὲν πρόκειται νὰ κάνω κριτική. Εἶμαι βέβαιος πώς... δὲ θὰ τὴν πετύχαινα καθόλου. Ὁ κριτικὸς νοῦς εἶναι μιὰ ὁλότελα διαφορετικὴ ὑπόθεση, καὶ δυστυχῶς ἢ εὐτυχῶς δὲν τὸν διαθέτω.

Σὰν ἄνθρωπος ὅμως τοῦ θεάτρου, καὶ πιότερο σὰν ἁπλὸς θεατής, νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ μιλήσω γιὰ τὴ χαρὰ καὶ τὴ συγκίνηση ποὺ μοῦδωσε ἡ παράσταση αὐτή. Καὶ δὲ μποροῦσε νὰ ἦταν ἀλλοιῶς. Ὅταν δραματικοὶ συγγραφεῖς δὲ διστάζουν ν' ἀνασκαλέψουν τὸ κατακάθι τοῦ ψυχικοῦ ὄχλου τους, κ' ἐπίσημες ἐπιχορηγουμενες σκηνὲς νὰ ὀπερετοποιοῦνται γιὰ ταμειακοὺς λόγους, πῶς νὰ μὴ μιλήσεις γιὰ κάτι ποὺ σοῦ χάρισε μιὰ πνευματικὴ κι' αἰσθητικὴ συγκίνηση, καὶ νὰ μὴν πεῖς — ἔστω κοινότοπα — τὸν πόνο σου καὶ τὸ μεράκι σου; Ἤρθε σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ τὸ θέατρο ὅλο καὶ ξέφτιζε σὰν τέχνη στὸν τόπο μας. Στάθηκε μιὰ μάχη ἀνάμεσα στὴ φαντασία καὶ τὴ ρουτίνα, ἀνάμεσα στὴν ποίηση τῆς ζωῆς καὶ τὴν πεζότητά της. Κι' ἀπ' τὴ μάχη αὐτὴ βγῆκε κερδισμένη ἡ δίκια ὑπόθεση.

Καθώς εἶπα δὲν πρόκειται νὰ κάνω κριτική, καὶ γι' αὐτὸ δὲ θὰ μιλήσω ξεχωριστὰ γιὰ κανένα ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς. Οὔτε καὶ γι' αὐτὴ τὴ μεγάλη σὲ τέχνη Μαρίκα. Τοὺς εἶδα ὅλους σὰν ἕνα σύνολο ἑνιαῖο κι' ἀδιάσπαστο, στὴν ἐξυπηρέτηση μιᾶς καθάρας καὶ τίμιας τέχνης. Μόνο γιὰ τὸ ἔργο θὰ πῶ δυὸ λόγια: δὲ μ' ἐνθουσίασε. Ἔχει πολλὰ πετυχημένα εὑρήματος μὰ κι' ἄλλα τόσα ἐλαττώματα. Τὸ τέλος του εἶναι μελοδραματικὸ καὶ ψεύτικο. Ὁ Ζοσὲ εἶναι ἕνας νέος δραματικὸς συγγραφέας κι' ἡ «Ἐλισάβετ» στέκεται τὸ πρῶτο ἔργο του. Εἶναι φανερὸ πώς ἔπεσε στὴν κακοτοπιὰ ἀπὸ ἔλλειψη «σκηνικῆς ὡριμάνσης». Τὸ μέτρο ὅμως τῆς ἀναμφισβήτητης δραματικῆς ἀξίας του, μᾶς τὸ δίνει ἡ δεύτερη εἰκόνα τοῦ ἔργου, στὸ σπίτι τοῦ Ἔσσε. Εἶναι γραμμένη μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ μαεστρία. Ὁ διάλογος σύντομος, δίχως παράκαιρους λυρισμοὺς καὶ γεμάτος προέκταση.

Στὴν εἰκόνα αὐτὴ μὲ τὴν πηγαία δραματικὴ κίνηση, διαυθανθήκαμε ὅλη τὴ θαυμαστὴ δεξιοτεχνία τῆς σκηνοθετικῆς μπαγκέτας, ποὺ ἀπὸ δυὸ μῆνες πρὶν ἀνοίξει ἡ αὐλαία εἶχε ρυθμίσει τὴν ὀρχήστρα τοῦ Λόγου. Ἐκεῖ πάλι ποὺ τὸ ἔργο εἶναι στατικὸ κι' ἀργοπορεῖ ἡ δράση, ξεχωρίσαμε τὴ σκηνοθετικὴ φροντίδα γιὰ τὸ θεατή, ποὺ μὲ μιὰ κίνηση, μὲ μιὰ στάση, μὲ μιὰ χειρονομία, ἔδινε τὴ θεαματικὴ λύτρωση. Κι' ἔτσι, σὰν ἔκλειαε ἡ αὐλαία, ἔφυγα ἀπὸ τὴν παράσταση μὲ τὸ συναίσθημα, πώς δὲν πρόκειται γιὰ ἕνα καινούργιο κτίριο καὶ σάλα, μὰ γιὰ ἕνα «καινούργιο θέατρο».

Σὲ μιὰ συνέντευξη, ποὺ πρὶν ἀρκετὸ καιρὸ ἔδωσε ὁ Γιαννούλης Σαραντίδης στὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα», εἶχα σημειώσει ἰδιαίτερα ἑτοῦτη τὴ φράση: «Τὰ ἔργα δὲν πρέπει νὰ «περιστάνωνται», ἀλλὰ νὰ «ὑποβάλωνται» στὸ θεατή. Τὸ σκηνικό, τὸ κόστοῦμι, ἡ μουσική, δὲν πρέπει νὰ εἶναι σκοπὸς ἀλλὰ μέσον». Σὲ μιὰ τέτοια σκέψη δὲ χωράνε βέβαια ἀντιρρήσεις. Μ' ἀπὸ τὴ θεωρία ἤσαμε τὴν πράξη, εἶναι γνωστὸ πώς ἡ ἀπόσταση εἶναι τεράστια. Στὴν τέχνη δὲν ἀρκοῦν οἱ προθέσεις. Δὲν ὑπάρχει τίποτα σκληρότερο ἀπ' αὐτή. Ὁ ἐπιστημονικὸς νοῦς κι' ἡ μαθηματικὴ ἐξίσωση μπορεῖ νὰ σ' ὁδηγήσει ἐδῶ στὰ πιὸ ἀρλουμπίστικα ἀποτελέσματα. Ὑπάρχει ἕνας ἄλλος ἀστάθμητος παράγων σ' αὐτή: τὸ ἰσορροπημένο κι' ὁλοκληρωμένο ταλέντο. Τὸ ἱκανὸ νὰ συλλάβει μέσα ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῆς ζωῆς πλῆθος μορφῶν, νὰ τὶς ἀφομοιώσει, νὰ τὶς σφραγίσει μὲ τὴν προσωπικότητά του, νὰ τὶς μετουσιώσει ἐκφραστικὰ καὶ νὰ τὶς μορφοποιήσει. Ἱκανὸ ἀκόμα νὰ ξεχωρίσει ἀπόλυτα τὴ λεπτομέρεια ἀπὸ τὸ σύνολο, νὰ κατατάξει τὴν πρώτη καὶ νὰ ρυθμίσει τὸ δεύτερο. Μὰ γιὰ νὰ φτάξει ὁ κάθε καλλιτέχνης σ' ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα, πρέπει πρὶν ν' ἀρνηθεῖ τὶς ἴδιες του ἀδυναμίες καὶ τὶς ἴδιες του ἀγάπες. Ἡ ἁπλότητα — δηλ. ἡ τέχνη — εἶναι μιὰ ὑπόθεση ἀφαίρεσης καὶ ἄρνησης. Ἀνάγκη νὰ ὑποτάξεις πρῶτα καὶ κύρια τὸν ἑαυτό σου. Δὲ μπορεῖς νὰ λυτρώσεις ἄλλους ἂν δὲν ἔχεις ἐσὺ λυτρωθεῖ. Κι' ἡ τέχνη τοῦ Γιαννούλη Σαραντίδη, τουλάχιστο ἀπὸ τὸ ἔργο ποὺ εἴδαμε καὶ κρίνουμε, ἔχει ὅλες τὶς προϋποθέσεις μιᾶς τέτοιας λύτρωσης.

Κέρδισε μιὰ ἀναμφισβήτητη νίκη. Τὴ χαρά μας γι' αὐτὸ δὲν τὴν κρύβουμε. Ξεκινᾶ ὅμως καὶ τελειώνει γύρω ἀπὸ τὸν κοινὸ πόθο καὶ τὸ κοινὸ ὄνειρο ἑνὸς καλοῦ θεάτρου στὸν τόπο μας. Πρόσωπα καὶ συμπάθειες σβύνουν. Ἂν δὲν στεκόταν πηγαῖα κι' ἀληθινὴ ἡ καλλιτεχνικὴ συγκίνηση ποὺ μὲ δόνησε, πιστεύω πώς ἡ στήλη αὐτὴ θὰ εἶχε σήμερα ἄλλο θέμα...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ὅ,τι βλέπουμε

ΕΔΩ ΚΙ' ΑΛΛΟΥ

Η ΠΡΟΤΟΜΗ

Ὁ ἔρανος γιὰ τὴν προτομὴ τοῦ Παλαμᾶ, ἔδωσε εὐκαιρία σὲ κάποιο περιοδικὸ νὰ λύσει τὶς μικροδιαφορές του, τοὺς μικροεγωϊσμούς του καὶ τὶς μικροφιλοδοξίες του μ' ἄλλο περιοδικό.

Δὲν πρόκειται μὲ κανένα τρόπο ν' ἀναμιχτοῦμε στὴ συζήτηση. Οὔτε κἀν νὰ ἐξετάσουμε μὲ ποιὸν τ' ἄδικο. Μὰ εἶναι ὅμως ἀδύνατο νὰ μὴν παρατηρήσουμε, πώς τὸ περιοδικὸ ποὺ μεταχειριστηκε ὅπλο γιὰ τὴν πολεμική του τὸν ἔρανο γιὰ τὴν προτομὴ τοῦ Παλαμᾶ, ἔπεσε σ' ἕνα βαρύτατο σφάλμα: Τουλάχιστο ἀδίκησε τὴν ὑπόθεση ποὺ ἐγκολπώθηκε. Κατώρθωσε τὸ πανελλήνιο ἐνδιαφέρον της νὰ τὸ στενέψει μέσα σὲ προσωπικὰ ὅρια. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ ποιητής, καὶ σὰν τεχνίτης καὶ σὰν ἄνθρωπος, κατέχει μιὰ τόσο ξεχωριστὴ θέση τιμῆς γιὰ ὅλους μας, ποὺ θὰ κάνει νὰ ξεχαστεῖ καὶ ν' ἀγνοηθεῖ τὸ κακότυχο σφάλμα.

Η ΜΑΧΗ

Ὁ Φρὶτς Κράϊσλερ καὶ ἡ σονάτα τοῦ Μπετόβεν ἡ ἀφιερωμένη στὸν Κρώϋτσερ! Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ παρακολουθοῦν σ' αὐτὴ τὴν δραματικὴ ἀλλὰ καὶ θριαμβευτικὴ μάχη τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου ἐνάντια στὴν ἀποιαδήποτε μικρότητα καὶ ἀποθάρρυνση τῆς ζωῆς, μὲ πρωταγωνιστὲς τοὺς δυὸ γίγαντες τῆς τέχνης. Γιατὶ δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡ συγκίνηση τῆς ἠχητικῆς ὡραιότητας ποὺ ἀπεκόμισαν οἱ ἀκροατὲς τοῦ ρεσιτάλ τῆς Τετάρτης. Στὴν κυριολεξία εἶναι ἡ συγκίνηση ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἐαφνικὴ παρουσία μας στὸ ἰδανικὸ ἐκεῖνο πεδίο τῆς μάχης ποὺ δίδει τὸ ἐλεύτερο ἀνθρώπινο πνεῦμα, κάθε ποὺ γεννιέται ἕνας Μπετόβεν καὶ ἕνας Κράϊσλερ. Ἂς θυμηθοῦμε τὸν πονεμένο συνθέτη ποὺ ξεψυχοῦσε μὲ σφιγμένη τὴ γροθιὰ πρὸς τὸν οὐρανό, κι' ἂς συνδυάσουμε τὴ δραματικὴν αὐτὴν εἰκόνα μὲ τὸ πραχτεαινὸ ὁρμητικὸ μεγαλεῖο τῆς ἑρμηνείας τοῦ γερο-Κράϊσλερ. Ἂς ὑψώσουμε μὲ περηφάνεια ἀλλὰ κι' εὐλάβεια τὸ βλέμμα — βλέμμα ἀνθρώπων ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ χαίρουνται τὴν εὐεργεσία — πρὸς τὸ ὑπέροχο μάθημα, κι' ἂς ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ διακηρύξουμε ἄλλη μιὰ φορά, πώς δὲν ὑπάρχει τίποτε ὡραιότερο στὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴ προσπάθεια ποὺ καταβάλλει τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα γιὰ νὰ φωτίζει μὲ τοὺς φωτεινοὺς φάρους τῆς δύναμης τῶν μεγάλων ἔργων του τὸν τραχὺ δρόμο τοῦ ἐκπολιτισμοῦ της, τὴν μάχη γιὰ ἕνα τελικὸ ξεκούρασμα τῶν ματωμένων βημάτων της.

Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΙΟΥ

Ἂν κρίνει κανεὶς ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς ποὺ μᾶς ἔρχουνται ἀπὸ τὸ Αἴγιο, ἀπὸ τὸ ζωηρὸ περιεχόμενό των, καὶ ἀπὸ τὰ ἐντελῶς ἀξιοσέβαστα πρόσωπα ποὺ τὶς ὑπογράφουν, καταλήγει στὸ συμπέρασμα πώς τὸ θρυλικὸ ζήτημα τῆς χορωδίας τοῦ Αἰγίου ποὺ τόσο ἀπασχόλησε τὸν ἀθηναϊκὸ τύπο πρὸ καιροῦ, ἂν δὲν ἀποτελεῖ ζήτημα ἠθικῆς τάξεως γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς ὡραίας αὐτῆς ἐπαρχιακῆς πόλης, πάντως εἶναι πρόβλημα ποὺ πρέπει τὸ συντομώτερο νὰ λυθεῖ γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἑνότητα στὴν ἐκπολιτιστικὴ καλλιτεχνική της προσπάθεια. Ἕνας διακεκριμένος πολίτης τοῦ Αἰγίου, ὁ κ. Γ. Βαλσαμίδης, πρόεδρος τοῦ ἐκεῖ φιλολογικοῦ συλλόγου, σὲ ἄρθρο του ποὺ φιλοξενήσαμε στὸν ἀριθ. 9 τῶν «Νεοελ. Γραμμάτων» ἐξέθεσε ἤδη τὸ ἱστορικὸ αὐτοῦ τοῦ προβλήματος, κι' ἐχαρακτήρισε σὰν ἀρνητικὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πρωτεύουσας πρὸς τὴν ἐπαρχία «ὅταν ἐκδηλώνεται μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἐκδηλώθηκε στὴν περίπτωση τῆς χορωδίας τοῦ Αἰγίου».

Δὲν διστάζουμε νὰ ἐκφράσουμε τὴ συμπάθειά μας πρὸς τὸ ἐξαίρετο χορωδιακὸ συγκρότημα τοῦ Αἰγίου ποὺ μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ θαυμάσουμε, ὅταν — πρὶν ἀπὸ τὰ μοιραῖα περιστατικὰ ποὺ κινδύνεψαν νὰ διακόψουν τὸ ὡραῖο του ἔργο — εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ἀκούσουμε στὶς ἐδῶ ἐμφανίσεις του. Γι' αὐτό, κι' ἐπειδὴ πιστεύουμε πώς οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ποὺ ἀνέλαβαν τὴν πρωτοβουλία τῆς ἵδρυσης καὶ τῆς λάμπρῆς σταδιοδρομίας του, ἔχουν μαζί τους ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δίκηο καὶ τὸν ἡρωϊσμὸ ποὺ ζητᾶ ἡ περίσταση γιὰ νὰ τὸ ἐπιβάλουν, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ τοὺς ἐμψυχώσουμε στὸν καλλιτεχνικό τους ἀγῶνα, ποὺ ἀληθινὰ τιμᾶ τὴν πολιτεία τους καὶ γενικώτερα τὴν Ἑλλάδα. Ἂς εἶναι βέβαιοι πώς ἡ πρωτεύουσα μὲ συγκίνηση πρόκειται καὶ πάλι νὰ τοὺς ὑποδεχτεῖ ὅταν θὰ τὴν ἐπισκεφθοῦν.

ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὁ Φρὶτς Κράϊσλερ εἶναι μία ἀξία καθιερωμένη ἀπὸ καιρὸ στὴν παγκόσμια καλλιτεχνικὴ συνείδηση. Οἱ φίλοι τῆς καλῆς μουσικῆς πλημμύρισαν τὶς συναυλίες του γιὰ νὰ τὸν θαυμάσουν καὶ νὰ τὸν ἀποθεώσουν. Φόρος τιμῆς στὸ μαγικὸ δοξάρι.

Μὰ ὁ Κράϊσλερ δὲν εἶναι μονάχα ἕνας μεγάλος μουσικὸς δεξιοτέχνης. Εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα — κι' αὐτὸ δὲν ξέρουμε ἂν δὲν εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό — ἕνας ξεχωριστὸς ἄνθρωπος. Μιὰ χειρονομία του, στὸ σύντομο πέρασμά του ἀπὸ δῶ, μᾶς δίνει τὸ μέτρο τῆς ἀνωτερότητάς του. Ἀπὸ τὴ συναυλία τῆς περασμένης Τετάρτης διάθεσε 200 σχεδὸν χιλιάδες δραχμὲς: 100.000 γιὰ τὶς συμφωνικὲς συναυλίες, 60.000 γιὰ τὸ ταμεῖο συντάξεως μουσικῶν καὶ 40.000 γιὰ τοὺς ἄνεργους μουσικούς.

Δὲν εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη μονάχα, ποὺ δοκιμάζουν αὐτὴ τὴ στιγμὴ, ὅσοι ἀναζητοῦν στὸν τόπο μας τὴν μουσικὴ προκοπή, ἀλλὰ περισσότερο ἡ χαρά, γιατὶ στὴν χειρονομία τοῦ Κράϊσλερ, ἀναγνωρίζουν τὴν αἰώνια συνύπαρξη τῆς ἀνθρωπιᾶς πλάϊ στὸν ἀληθινὸ τεχνίτη.

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ

Στὶς 28 τοῦ Γενάρη ὁ Πύργος τοῦ Ἄϊφελ στὸ Παρίσι συμπλήρωσε πενήντα χρόνια ἀπὸ τὴν ἀνέγερσή του. Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων κι' οἱ καλλιτέχνες τῆς ἐποχῆς δὲν τοῦ ἔκαναν καθόλου καλὴ ὑποδοχή. Ξεσπάθωσαν γιὰ τὴν ἀντιαισθητική, καθὼς ἔλεγαν, σιλουέττα του.

Στὴν ἔκθεση τοῦ 1889 — δηλαδὴ δυὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἀνέγερσή του — ὁ Βερλαὶν πῆγε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ. Μόλις ὅμως τὸν ἀντίκρυσε ἀπὸ μακρυὰ φώναξε στὸν ἀμαξά του:

— Ἀμαξᾶ, γύρνα, γύρνα! Ποτὲ δὲν εἶδα τέτοιο ἀποτρόπαιο πρᾶγμα! Μὰ εἶναι φριχτό, εἶναι ἀηδέστατο, εἶναι βάναυσο! Μοιάζει μὲ λάμπτιδα, μοιάζει μὲ μανουάλι ἀναποδογυρισμένο.

Μ' ἀπὸ τότε πέρασαν πενήντα χρόνια καὶ μέσα σ' αὐτὰ... ὁ Κοκτὼ ἔγραψε τοὺς «Σύζυγους τοῦ Πύργου τοῦ Ἄϊφελ», ὁ Ζιροντοῦ «Προσευχὴ στὸν Πύργο τοῦ Ἄϊφελ» κι' οἱ ζωγράφοι Ρουσσὼ καὶ Ντελονεῦ, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε παρὰ μονάχα δυό, τὸν πῆραν γιὰ συνθετικὸ θέμα.

ΗΤΑΝ ΕΠΟΜΕΝΟ

Στὸν Γάλλο συγγραφέα Ντυβερνουὰ ζήτησαν κάποτε νὰ προεδρέψει σ' ἕνα σύλλογο συγγραφέων τῆς 16ης περιφερείας, ὅπου κατοικοῦσε.

— Εὐχαρίστως, ἀπάντησε ὁ Ντυβερνουά. Ἔχω ἕτοιμη μάλιστα καὶ τὴν ὀνομασία του: Ἀκαδημία Βουβαμάρας! Θ' ἀπαγορεύουνται ρητὰ οἱ λόγοι.

Μὰ, καθὼς ἐπρόσθετε ὁ ἴδιος, δὲν ξανάκουσε ποτὲ καὶ νὰ γίνεται λόγος γιὰ ἵδρυση τέτοιας ἀκαδημίας!..

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ — Ἄρθρο τοῦ κ. Ἀγγ. Τερζάκη

ΓΝΩΜΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ — Τοῦ κ. Γ. Σεφέρη

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ — Τῆς κ. Τ. Σταύρου

ΠΩΣ ΚΥΝΗΓΟΥΝΕ ΤΑ ΛΙΟΝΤΑΡΙΑ — Τοῦ κ. Φώτη Κόντογλου

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ — Τοῦ κ. Π. Καραντινοῦ

ΑΙΤΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ — Τοῦ κ. Γιώργου Θεοτοκᾶ

ΠΟΙΗΣΗ — Α. Φωτιάδη, Μυρτεώτισσας, Κ. Ἀλέπη, Γ. Τσουκαλᾶ, Γ. Μυλωνογιάννη.

ΜΙΑ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ... — Τοῦ Τζέϊμς Κέϊν

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΜΠΟΥΚ — Διήγημα τοῦ κ. Μ. Σ. Πετρίδη

ΦΡΙΤΣ ΚΡΑΪΣΛΕΡ — Μ. Δούκας

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΩΔΕΙΩΝ — Ν. Α.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ — Τοῦ κ. Ν. Πορφύρη

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΙΣΧΥΛΟ — Τοῦ Μ. Μανιέ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ — Ρεπορτάζ W

ΛΟΥΪ ΠΑΣΤΕΡ — Βιογραφία

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΑ ΩΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ — Τῆς κ. Λ. Θεοδωροπούλου

Η ΠΑΝΤΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ — Ἔρευνα τοῦ κ. Θ. Προδρόμου

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ — Τοῦ κ. Ν. Δεληγεώργη

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ — Τοῦ γνωστοῦ κ. Ν. Βασιλειάδη

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — Κριτική τοῦ κ. Σ. Βασιλείου

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Η ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Κάθεσαι στὸ γραφεῖο σου, ὅπως κάθε μέρα. Κι' ὅπως κάθεμέρα, ἔτσι καὶ σήμερα θὰ βρεθεῖ μιὰ στιγμὴ, ποὺ ἡ ἔγνοια τῆς ρουτίνας θὰ στηλώσει γιὰ λίγο τὴν ἀφηρημάδα τοῦ ματιοῦ σου ἐκεῖ: στὸ παράθυρο. Σήμερα ὅμως, θέλεις-δὲ θέλεις, τὸ παράθυρο θὰ βάλει μιὰ παρένθεση στοὺς βασανισμένους στοχασμοὺς σου. Σήμερα, τὸ παράθυρο θὰ σ' ἀναγκάσει νὰ πεῖς:

— Οἱ μέρες μεγαλώνουν!

Ἡ ξεβαμένη ἀκουαρέλα τοῦ δειλινοῦ, θὰ δεῖς ἐκεῖ νὰ χαϊδεύει μὲ καθυστέρηση, σήμερα, τὰ μουχλιασμένα ἀπ' τὶς βροχὲς κεραμύδια τῆς ἀντικρυνῆς στέγης. Ἐκεῖ στὸ βάθος, πάνω ἀπὸ τ' ἀόριστα χνάρια τοῦ μακρυσμένου βουνοῦ ποὺ μπερδεύεται μέσα στὸ μαβὶ χρῶμα τῆς θάλασσας, θὰ δεῖς ἀκόμα, ἕνα συννεφάκι ποὺ ἐπιμένει νὰ πυρπολεῖ τὰ ξέφτια τῆς οὐρᾶς του, στὸ φῶς τοῦ ἥλιου ποὺ μόλις ἔγειρε, «ἂν κι' εἶναι, ἤδη, περασμένη ἡ ὥρα». Κλεῖσε μέσα σου τότες, ὅλην αὐτὴ τὴν εὐεργεσία τοῦ ὁράματος, κι' ἄφισε, ἄφισε τὸν ἑαυτό σου νὰ γίνει γιὰ λίγο ποιητής. Σκέψου γιὰ λίγο τὰ ἑκατομμύρια τὶς ψυχὲς τῶν συναν θρώπων σου, ποὺ λίγο πρὶν, ἢ μαζί σου, ἢ κι' ὕστερις ἀπὸ σένα, θὰ κάνουν κι' αὐτοὶ τὴν ἴδια διαπίστωση. Τὴ διαπίστωση πώς «οἱ μέρες μας πάλι μεγαλώνουν»! Τρύγησε τὸ λαχταριστὸ σκίρτισμα τῆς παγκόσμιας καρδιᾶς ἀπάνω σὲ τούτη τὴν τρισάγια στιγμὴ τῆς ἀποκάλυψης καὶ: «ὀμορφιά! ὀμορφιά! Μεγαλεῖο!», ἄφισε μὲ θαυμασμὸ κι' ἔκσταση νὰ ψιθυρίσουν τὰ πικραμένα ἢ τὰ χαρούμενα ἀπὸ τὴν αἴσθηση τῆς ζωῆς, χείλη σου. Καὶ τότες, δὲν ξέρω, μὰ θαρῶ πώς πρέπει νὰ νοιώσεις τριγύρω σου, ἐαφνικά, τὸ φτερούγισμα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ν' ἁρμενίζει τὴν ψυχή σου — καράβι λυτρωμοῦ φιλελεύτερο — σὲ λιμάνια αἰσιόδοξου ὀνείρου. Χέρια λευκά, κυματιστά, ἀπὸ καιρὸ προσμένουν ἀπλώνοντας, ἀπ' τὴν προκυμαία τούτου τοῦ ὀνειρεμένου λιμανιοῦ, κάποια εὐτυχία ν' ἀποθέσουν πάνω στὴν ψυχή σου. Μὴν διστάζεις, σ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ τῆς εὐγενικῆς ἔκστασής σου, νὰ πιστέψεις μ' ὅλη τὴ δύναμή σου στὴν λυτρωτικὴν ἀλήθεια τοῦ φτερουγίσματος, στὴν ἀκατάλυτη πραγματικότητα τοῦ ὀνείρου. Ὅσο βαρειὲς κι' ἂν νοιώθεις στὰ πόδια σου τὶς ἀλυσοίδες τοῦ κοινωνικοῦ καταναγκασμοῦ σου, ὅσο κι' ἂν νοιώθεις ἀπροσπέλαστα γιὰ σένα τὸ λιμάνι τοῦ λυτρωμοῦ, μὴ φανταστεῖς ποτὲς πώς δὲν ὑπάρχει αὐτὸ τὸ λιμάνι γιὰ σένα, μὴν ἀμφισβητήσεις οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ὕπαρξη τῶν λευκῶν κυματιστῶν χεριῶν ποὺ προσμένουν. Πονεμένος μὲ ξεσχισμένη τὴν καρδιὰ καὶ τὴ σάρκα, στὸν ἀγῶνα τοῦ ταξιδιοῦ γιὰ νὰ φτάσεις, μὴν ἀσεβήσεις. Ποτὲς μὴ λαθέψεις, νὰ καταραστεῖς τὸ παράθυρο. Τὸ παράθυρο, ἡ ὀμορφιά, τὸ λιμάνι, εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅσο ἀλήθεια εἶναι πώς αὐτὸ τὸν καιρὸ οἱ «ἡμέρες μεγαλώνουν». Ἂς μείνει λοιπὸν ἡ κατάρα, γιὰ ὅ,τι σ' ἐμποδίζει νὰ φτάσεις. Μὰ κι' αὐτὴ πάλι, δὲν ἐξαρκεῖ γιὰ νὰ λυτρώσει τὶς χαμένες καὶ βασανισμένες ἡμέρες σου. Ἂς γίν' ἡ κατάρα στοχασμὸς κι' ἀγώνας γιὰ φτερὰ, γιὰ πετάγματα. Εἶναι ὁ ἀγώνας ἀστείρευτη πηγὴ λυτρωμοῦ, ὅταν ἀποχτήσει σκοπὸ καὶ συνείδηση. Τούγησε, τρύγησε ἄνθρωπε τὸν ἀφρὸ τῆς πίστης, ἔτσι καθὼς τὴ βλέπεις νὰ λάμπει πίσω ἀπ' τὸ παράθυρο, κι' ἀγωνίσου μὲ πνεῦμα καὶ αἷμα γιὰ νὰ καταχτήσεις ὅ,τι δικαιωματικὰ σοῦ ἀνήκει γιὰ νάσαι χαρούμενος.

ΜΑΝ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Η Ζωή των Γραμμάτων

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Κ. ΑΓΓ. ΤΕΡΖΑΚΗ

"Αν ἐξαιρέσει κανείς τὸ Βιζυηνὸ καὶ τὸ Βικέλα, ποὺ μοιάζουνε κάπως ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τῆς ἀναγεννημένης νεοελληνικῆς ζωῆς, τὰ ἠθικὰ κεφάλαια ποὺ ἔχουμε νὰ ὁπολογίσουμε γιὰ σημαντικὲς ἀπώλειες στὴν ὁπόθεση τῆς δημοτικῆς γλώσσας, θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανεὶς πὼς περιορίζονται στὸ ἐλάχιστο. Ποσοτικὰ ἐννοῶ, γιατί, ποιοτικά, οὔτε πολλὰ διηγήματα σὰν τὸ «Ἀμάρτημα τῆς μητρός μου», οὔτε πολλὰ βιβλία στὸ εἶδος τοῦ «Λουκῆ Λάρα» ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἡ λογοτεχνία μας. Ὁ Παπαδιαμάντης ὅμως, φάρος ποὺ στέκει στὸ σύνορο τῶν δύο κόσμων, τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ καινούργιου, νοθευτῆς τῆς καθαρεύουσας κι' ὀλιγόπιστος τῆς δημοτικῆς, μένει μιὰ αἰσθητικὴ ἀπώλεια κ' ἕνα ψυχολογικὸ πρόβλημα.

Στὴ γλῶσσα του τὴν ἰδιόρρυθμη, τὴν «ἰδιότροπη» κάλλιο, ποὺ πότε ρίχνει τὸ κέντρο τοῦ βάρους τῆς δῶθε ἀπὸ τὸ 1888 καὶ πότε κεῖθε, ἔχουνε γραφεῖ κάμποσα, καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἀκόμα, στὴ μελέτη του γιὰ τὸ «Νεοελληνικὸ Μυθιστόρημα», πάσχισε νὰ δώσει μιὰν ἐξήγηση, ποὺ ἔμοιαζε μὲ δικαιολογία. "Ὁλοι εἶπαν πὼς ἡ γλῶσσα τοῦτη ἀντιπροσωπεύει ἐπάξια τὴν ἰδιότητα τοῦ συγγραφέα τῆς «Φόνισσα», πὼς εἶναι ἴσως ἐκεῖνη ποὺ θάπρεπε νἄναι καὶ πὼς οἱ ἐσωτερικὲς ἀπηχήσεις ποὺ τῆς δίνουν οἱ καθαρολόγυοι τύποι—ἄς ποῦμε—τοῦ Ψαλτηριοῦ, δημιουργοῦν μέσα στὴν ἀναγκαιότητα τὴν προεκτάσεις καὶ ἀπηχήσεις ψυχικὲς ἀναντικατάστατες. Στὴν ἀπολογία τοῦτη ὑπῆρχε πολλὴ ἀλήθεια κι' ἀρκετή, μαζί, συμβατικότητα: σημαντικὴ εὐθυκρισία, ἀλλὰ καὶ ὀμα τοῦ ἄπιστου αὐτοῦ γλωσσ—ὅπως συχνὰ συνέβη μὲ τὸν σικοῦ τοῦ ὀργάνου. Δὲ μεταφράζεται ἀκόμα γιατί... θὰ χρειαζόταν ν' ἀνασκευαστεῖ κι' ὁλάκερη πολλὲς φορὲς ἡ σύνταξή του. Καὶ τελευταία βάζω τὴν περίπτωση τῶν «ψυχικῶν ἀπηχήσεων», τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ του τόνου, πού, ἀν ὁ συγγραφέας γεννιόταν σ' ἄλλην ἐποχή, καὶ μὲ τὴν ἴδια πάντοτε ἰδιοσυγκρασία, θὰ κατάρθωνε περίφημα νὰ τὸν ἐνημιουργήσει αὐτὸν ἐκδοχὲς ἐπιπόλαιες καὶ ἀνεπαρκεῖς ἐστω καὶ μὲ μιὰ γλῶσσα ὁμογενῆ καὶ ἄρτια, δίχως τὴν ἐξωτερικὴ προσφυγὴ σὲ γραματικοὺς ἀπονεκρωμένους τόπους κ' ἡ ἀσυναρτησία. Κ' οἱ ποιὸς Ὁ Παπαδιαμάντης θὰ μείδυό τους εἶναι ἐπινοήσεις στὴν ἠη γραμματολογικὰ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς μεταβατικῆς ἐκείνης Τέχνη, ἡ μιὰ ἑνὸς στενόκαρδου κλασσικισμοῦ, ἡ ἄλλη τοῦ ρωμαντισμοῦ τοῦ πιὸ ἀκαταλόγιστου. Μὰ στὴ ζωή, στὴν ὁμὴ πραγματικότητα, ποὺ εἶναι τὸ ἀσύλληπτο νόημα τῆς λεγόμενης «ἱστορικῆς ἀλήθειας», κ' οἱ δυὸ παραπάνω μέθοδοι γίνονται ἐπικίνδυνοι ὁδηγοὶ ὅταν μ' αὐτὲς ζητοῦμε ὁριστικὰ νὰ ἐξακριβώσουμε τὴν ἠθικὴ πεποίηση μιᾶς προσωπικότητας ἀνήκει πιὰ ἀμέτρητα στὸ ἀίνιγμα τοῦ παρελθόντος. "Ἐτσι καὶ μὲ τὸν Παπαδιαμάντη. Τὸ ὅτι εἶταν ἰδιοσυγκρασία συντηρητικὴ εἶναι ἀναμφίβητο. Τὸ ὅτι ἔγραφε γιὰ καθαρεύουσα ἀπὸ ταχύτητα ἀποχτημένη, ἀπὸ ἀναγκαιότητα τὸν περασμένο Σεπτέμβρη καὶ ψυχική, ποὺ δημιουργοῦσαν ποὺ κάλις τελευταῖα ἔτυχε νὰ μέσα τοὺ δρισμένες θρησκευτικῆς μορφῆς συναρτήσεις κι' ὄχι θρο αὐτὸ βλέπω ν' ἀναφέρεται ἀπὸ στενὰ αἰσθηματικὴ ἀνάγκη, εἶναι κι' αὐτὸ τὸ ἴδιο ἀναμφισβήτητο. Μὰ τὸ νὰ ποῦμε πὼς τὸ ἴδιο τοῦτο ὄργανο, ποὺ μὲ ἄκαταστασία καὶ, συχνά, προχειρότητα χειριζόταν, εἶταν ἔκφραση τελειωμένη, συνειδητὴ καταστάλαγμα βασάνου αἰσθητικῆς, αὐτὸ εἶναι κάτι ὁλότελα ἀπαράδεχτο. Ἡ μορφικὴ του ἄλλως τε ἀσυνέπεια κ' ἡ ἀνήσυχη διάταξή του τὸ ἀποδείχουν ὁλοφάνερα. "Ἀπειρες φορὲς παρουσιάζεται σπαραλάρα» ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἡ λογοτεχνία μας. Ὁ Παπαδιαμάντης ὅμως, φάρος ποὺ στέκει στὸ σύνορο τῶν δύο κόσμων, τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ καινούργιου, νοθευτῆς τῆς καθαρευούσας κι' ὀλιγόπιστος τῆς δημοτικῆς, μένει μιὰ αἰσθητικὴ ἀπώλεια κ' ἕνα ψυχολογικὸ πρόβλημα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἀνάγκη τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀνάγκης, ἐπὶ τὸν ἄλλο τὸ

καλές τέχνες

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

ΤΟΥ κ. ΠΑΤΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Το άρθρο μου τούτο, συνέχεια τοῦ γενικοῦ γιά τήν Ἀρχιτεκτονική προηγουμένου, ἔχει σκοπό νά κάνει γνωστή, τήν ἀρρώστια πού χαρακτηρίζει τή λειτουργία καί τή μορφή τῆς Ἀθήνας, κι' ἀκόμα νά ἐξετάσει τίς δυνατότητες γιά μιά προοδευτική ἐξυγίανση καί ἀνασυγκρότηση τῆς πρωτεύουσας καί τῆς περιοχῆς της. Πρόθεσή μας εἶναι νά συμβάλλουμε μέ τό μέτρο τῆς δύναμής μας στό νά γίνει συνειδητή ἡ ἐπιτακτική ἀνάγκη μιᾶς σοβαρῆς καί μέ ἐπιστημονικές βάσεις ἀντιμετώπισης τῶν σύγχρονων πολεοδομικῶν προβλημάτων, ἰδιαίτερα δέ τῆς Ἀθήνας πού ἡ ἱστορία της, οἱ ἀρχαιολογικοί της θησαυροί καί ἡ περίφημη φύση της τῆς δίνουν μιά ξεχωριστή θέση ἀνάμεσα στίς πόλεις ὅλου τοῦ κόσμου καί δημιουργοῦν γιά μᾶς τεράστιες εὐθύνες, εὐθύνες κληρονόμων περίφημης καί ἱστορικῆς χώρας μέ τή λαμπερή της φυσική ὡμορφιά καί τά μεγάλα τῆς Τέχνης ἔργα.

Τά τεράστια προβλήματα πού τά τελευταῖα εἴκοσι χρόνια παρουσιάστηκαν συγκεντρωμένα στόν τόπο μας (πόλεμοι, προσφυγική ἀποκατάσταση) εἶχαν ὡς ἐπακόλουθο τόν μεγάλο οἰκοδομικό ὄργασμό σ' ὅλη τή χώρα, τόν τόσο δυσανάλογο μέ τήν τεχνική μας ὀργάνωση καί πεῖρα. Ἡ ἔλλειψη τεχνικῆς παράδοσης καί πείρας, μαζί μέ τήν προχειρολογία καί τήν κομματική ἐκμετάλλευση, ἀτόθηκαν οἱ κύριοι λόγοι πού τά περισσότερα ἄν ὄχι ὅλα ἀπό τά προβλήματα αὐτά τά ἀντιμετώπισαμε μέ τόν πιό πρόχειρο καί ἀντιεπιστημονικό τρόπο καί μέ συνέπειες τή σπατάλη καί τήν κακή λειτουργία καί διαμόρφωση, ὅπως π.χ. τά σχέδια τῶν καινούργιων πόλεων (Λουτράκι, Κόρινθος) πού ἔγιναν πρίν λίγα χρόνια τώρα. Ἡ δικαιολογία ὅτι ἀντέδρασαν οἱ ἴδιοι οἱ κατοικοι στή ριζική διαμόρφωση τῶν πόλεων αὐτῶν εἶναι ἀπαράδεκτη, γιατί τό κράτος ἔφειλε νά καθοδηγεῖ καί νά φωτίζει τούς πολίτες καί νά τούς ἀκολουθεῖ στήν ἀγνοια καί τήν στενοκεφαλιά τους. Ἄλλα ἀνάλογα παραδείγματα ἔχουμε πολλά γιά τά ὁποῖα μιά λεπτομερέστερη ἀνάπτυξη πρέπει νά ἀποτελέσει θέμα ξεχωριστῆς μελέτης.

Γιά τοῦτο ἄς περιορισθοῦμε στήν πρωτεύουσα καί ἄς παρακολουθήσουμε τήν οἰκοδομική κίνηση τῶν τελευταίων χρόνων, ἡ ὁποία εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἀξέλιξη τῆς μορφῆς τῆς κατοικίας καί τήν τεκμάτια ἐφαρμογή τοῦ Σχεδίου Πόλεως κι' ἄς προσπαθήσουμε νά ἐξηγήσουμε τίς αἰτίες.

Ἡ ἔννοια τῆς συγκεντρωμένης ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ ζωή μιᾶς σύγχρονης μεγαλούπολης, δέν εἶχεν ἀναπτυχθεῖ στήν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ μέχρι σήμερα συνοθήκες μᾶς εἶχαν δημιουργήσει τήν ψυχολογία τοῦ ἐντελῶς ἀπομονωμένου τρόπου ζωῆς.

Ἔτσι εἶχε προκύψει ὁ τύπος τῆς μονοκατοικίας, διπλοκατοικίας καί σπάνια τριπλοκατοικίας, ἀλλά μέ τά ξεχωριστές εἰσόδους καί βοηθητικές ὑπηρεσίες. Ἡ ἀνάγκη λοιπόν τοῦ ἐντελῶς ἀπομονωμένου τρόπου ζωῆς, τό μεγάλο ρεῦμα τῆς ἀστυφιλίας, πού εἶναι ἴσως δικαιολογημένο, ἀφοῦ ἡ ὑπερτροφία τῆς πρωτεύουσας ἔχει μαραζώσει τήν ἐπαρχία καί ἡ χωρίς καμμιά σοβαρότητα καί ἐπιστημονική μελέτη προσφυγική ἀποκατάσταση, ἐδημιούργησαν τό τερατόμορφο σχέδιο πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καί περιχώρων χωρίς τούς στοιχειώδεις τεχνικούς καί ὑγειεινούς ὅρους. Συνοικισμοί σκορπισμένοι σάν παράσιτα μέσα στήν πόλη καί τρεγόρω της, καθημερινές ἐπεκτάσεις γιά λόγους κομματικῆς ἐκμετάλλευσης, ἐδημιούργησαν τήν τεραστίαν σε ἔκταση καί κακή σε λειτουργία πόλη τῶν Ἀθηνῶν.

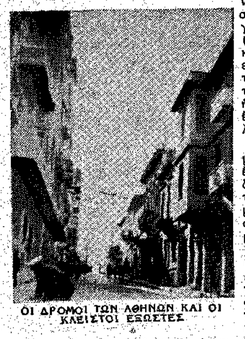

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΛΕΙΣΤΟΙ ΕΚΔΟΣΕΣ

Ἡ ἀσυνάρτητη αὐτή ἐπέκταση ἔγινε ἀκόμη ἀφορμή σπατάλης τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας, γιατί ἡ ἀξία τῶν ἀκινήτων δέν μπορεῖ νά εἶναι σταθερή ἐκτός ἀπό λίγες προνομιοῦχες περιφέρειες πού ἡ ἀξία τους εἶναι ἀσφαλισμένη. Τί θά γίνουν οἱ χιλιάδες τά σπίτια τά σκορπισμένα στά βουνά, στά ρέματα καί στά κατάβαρχα, ἀφοῦ μέχρι ἐκεῖ ἔφθασε μέ τόση ἄλαφρη συνείδηση ἡ μανία τῆς οἰκοπεδοποίησης καί ἐπεκτάσης; Ἡ Δημοτική Πρόνοια μ' ὅλη τήν καλή της θέληση θά εἶναι ἀδύνατο νά φτάσει μέχρι ἐκεῖ.

Σάν ἀντίδραση στή διασπορά αὐτή παρουσιάζεται τώρα τά τελευταῖα χρόνια ἡ συγκέντρωση, μέ τήν κατασκευή πολυκατοικιῶν, οἰκοδομικοῦ ὀργασμοῦ προγματικά ἐξυπηρετικοῦ γιά τή διαμόρφωση τῆς κατοικίας μέ τήν προϋπόθεση ὅμως ὅτι οἱ πολυκατοικίες αὐτές θά ἔχουν ὅλα τά στοιχεῖα γιά μιά ὑγιεινή καί ἄνετη διαβίωση μαζί μέ τίς εὐκολίες τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, νά ἔχει ὅλα τά στοιχεῖα γιά μιά εὐχάριστη καί ὑγιεινή ζωή. (Καλός προσανατολισμός, φωτισμός, ἐλεύθερος χῶρος ἀναψυχῆς, ἀθδουσες, ὑπόστεγα, κῆποι, ἐξώστες). Ἐκτός ὅμως ἀπό τήν ἐλλειψη τεχνικῆς παράδοσης καί πείρας γιά τήν ἐκτίμηση μεγάλων ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων, μᾶς λείπει ἀδικμα ἡ πνευματική καλλιέργεια.

Ἡ ἐξάπλωση τῆς πόλης καί ἐκτέλεση πολλῶν ἔργων, εἶχαν ὡς συνέπεια τήν κατατροφή τῆς φύσης, τήν ὁποίαν ἄλλοτε πολιτισμοί βαθύτεροι καί πνευματικότεροι θεοποιοῦσαν καί ποῦ σήμερα μόνον λαοί βάρβαροι καί ἀπολίτιστοι δέν σέβονται καί δέν ἀγαποῦν.

Ὁ Λυκαβητός πνίγεται ἀπό οἰκοδομικά ἐξαμβλώματα, δρόμοι καί οἰκοδομικά τετράγωνα χαράχτηκαν μέχρι τίς κορυφές τῶν λόφων, κάθετα μάλιστα στήν κλίση τους. Ὁ Φιλοπάππος, ὁ Κολωνός, ὅλοι οἱ περίφημοι λόφοι, θησαυροί τῆς πλουσιάς πλαστικῆς διαμόρφωσης τῆς χώρας μας καταστοῦνται, σάν νά μήν ἀρθανε ἡ ὁπόλοιπη ἀπέραντη ἔκταση τῶν Ἀθηνῶν. Κι' ὅπου δέν ἔγιναν οἰκόπεδα, ἔγιναν νταμάρια γιά νά μείνουν σημάδια αἰώνια τῆς βαρβαρότητάς μας καί ἀνησίας μας. Ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι καί τοῦ συνοικισμοῦ Ψυχικοῦ. Ἐκεῖνοι πού ἀπεφάσισαν νά χτίσουν ἕνα πολιτισμένο καί σε ἐξάρτεση πραγματικά κοινοβεσία συνοικισμό, γιά πρῶτο τους ἐξαρατσιστικό ἔργο ἐξετέλεσαν τήν κατασταστρόφη τοῦ ὡραίου λόφου, μεταβάλλοντές τον σε λατομεῖο. Ἡ Ἀκρόπολη πού σώσθηκε χάρη στήν ἐξέγερση τῆς Εὐρώπης ἀπό τήν ἐπίμονη ἰδέα νά χτίσει στά πόδια της ἕνα γιομάτο ἔπαρση καί τεράστιο σέ ὄγκο Δικαστικό Μέγαρο, (οἱ "Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες εἶχαν διαμαρτυρηθεῖ γι' αὐτό ἐντονά, ἀλλά ποιός τούς ἐλογάριασε) περιβάλλεται ἀπό κέντρα κάθε ἄλλο παρά κατάλληλα γιά τή δημιουργία τῆς ἀνάλογης μέ τό τοπεῖο καί τά ἔργα τέχνης ἀτμόσφαιρα. Στήν εἰσοδο της δέ ἀνεβαίνοντας τό ἀξέχα εἶναι χτισμένα, καιρό τώρα, κακόσχημα ἀποχωρητήρια, στό πρῶτο πλάνο μπρός ἀπό τόν Παρθενῶνα (εἰκόνα).

"Οσο γιά τίς περίφημες ἀκτές μας, τά καλύτερα σημεῖα, ἀντί νά τά "χαρσοῦμε ἐλεύθερα, τά πνίξαμε χτίζοντάς τα. Ἡ διαβρομή τοῦ Θαλληρικοῦ κόλπου, ἀπό τήν ἔξοδο τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ μέχρι τό Πολύ Φάληρο, στό πρῶτο της μεγάλο τμῆμα ἔχει τά τεράστια ὑπόστεγα ἀεοπλάνων, ἔπειτα σέ μιά περίφημη κομψή καί μέσα στήν ὡραία πευκόφυτη προέξοχή τῆς ἀκτῆς τό ἀπαισιο κουτί τοῦ μηχανοστασίου τῆς Ὀλυ-

ΤΑ...ΒΛΑΡΑ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΟΜΟΝΟΙΑ

λεν, λίγο πιό κάτω στή στροφή καί στό πιό ψηλό σημεῖο, τό ἀσχημο κτίριο τοῦ Τροκαντέρό καί πολλές ἄλλες ἀσχήμιες μέχρι κάτω στή Γλυφάδα. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ἡ περίφημη Καστέλλα πντγεται καί στό Τουρκολίμανο χτίσανε προσαγωγικά σπίτια. Ἴσως μερικοί διαβάζοντας τούτες τίς γραμμές μέ περάσουν γιά πάρα πολύ ρομαντικό. Σ' αὐτούς θά ἀπαντήσω δείχνοντάς τους τά καραβάκια ἀπό τά κάρβα, αὐτοκίνητα, τρένα, πού φορτωμένα ἀπό κόσμο ξεχύνονται κάθε Σαββατοκύριακο στίς ἀκτές καί στούς γύρω ἀπό τήν πόλη λόφους, καί τή λαχτάρα τοῦ λαοῦ νά χαρεῖ καί νά ξεκουραστεῖ στήν ὡμορφιά τῆς φύσης, λαχτάρα ἀνάγκης πού ἔρχεται δίπλα στήν ἀνάγκη τοῦ ψωμιοῦ.

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15]

Ψ. Σ. ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑΣ

Η ΔΙΑΒΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΕΙΟΥ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΤΟΥ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Δέ γνώρισα βέβαια τό λεπτοκαμωμένο καί ὀνειροπαρμένο νέο ποιητή, πού εἰκονίζουν πολλές φωτογραφίες, τό χαϊδεμένο παιδί τῶν Ἑλληνικῶν μουσῶν, πού ξεκινοῦσε, γύρω στά 1910, μές σέ μιά ἀτμόσφαιρα ἱεροῦ θουμασμοῦ, γιά τήν κατάκτηση τῆς δόξας. Γνώρισα, στά 1935, ἕναν ἄνθρωπο μεσόκοπο, ὡριμο, ρωμαλέο, φτασμένο στήν πληρότητα τῆς ζωῆς του, μέ ὅλες τίς δυνάμεις του ὁλοκληρωμένες καί ἀκμαῖες καί σημαδεμένο μέ τή σφραγίδα τῆς μεγάλης ζωϊκῆς καί δημιουργικῆς πείρας. Ἡ μορφή του δέ θυμίζει πιά ὅπως ἄλλοτε, τούς ἐξαλλους καί περίφημους ἐφήβους ποιητές τῆς Ἀγγλίας τοῦ ρωμαντισμοῦ. Θυμίζει μᾶλλον Ρωμαίους Αὐτοκράτορες τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, πού ἔτυχε νά συναντήσουμε συχνά τίς προτομές τους στίς αὐλές καί στούς διαδρόμους τῶν Ἰταλικῶν μουσείων. Στάθηκα μερικές φορές παρακολουθώντας τά ἀριστουργήματα τῶν κυρίων αἰθουσῶν, καί ξεχάστηκα ἀρκετή ὥρα ἐμπρός στούς τρομερούς αὐτούς Καίσαρες τοῦ τέλους τῆς Αὐτοκρατορίας. Τό ἐνδιαφέρον μου ξέφευγε ἐντελῶς ἀπό τήν περιοχή τῶν πλαστικῶν τεχνῶν καί τῆς μουσειακῆς αἰσθητικῆς καί στρεφόταν ὁπό μυθιστόρημα τῶν ὑπάρξεών τους. Ἔχουν, θαρρεῖς, ἕνα κοινό ὄρος, ὑποβλητικό καί σαγηνευτικό, πού συνδυάζει τήν ἀπεριόριστη δύναμη, τή σκληρότητα καί τή νοημοσύνη, τή γενναιότητα, τή μεγαλοψυχία καί τόν ἠδονισμό, τή βαθύτατη γνώση τῆς ζωῆς καί μαζί τόν κόρο, τήν περιφρόνηση καί τή λατρεία τῆς ζωῆς, καί, μέ ἀπό ὅλα αὐτά, μιά παρακαταθήκη μυστικοπάθειας κ' ἕνα προμήνυμα νέων καιρῶν.

Θέλω νά πῶ ὅτι ὁ Ἄγγελος Σικελιανός εἶναι ἕνας παράξενος ἄνθρωπος. Ἡ ἔντασή κυρίως τοῦ βλέμματός του παραλίζει λίγακι τόν ἀπροειδοποίητο ἐπισκέπτη. Στήν ἔρχη, κατεβάζεις συνεχῶς τά μάτια. Χρειάζεται κάποια προσπάθεια γιά νά συνηθίσεις νά τόν βλέπεις κατάματα. Μά καί κατόπι ἡ παρουσία του σέ κρατᾶ σέ μιά ἀκατάσταση πνευματικῆ διέγερση. Ἀλαθάνεσα τήν ἀνάγκη νά διατηρεῖς συνεχῶς τόν ἔλεγχο τῶν ἐντυπώσεών σου καί τῶν ἀντιδράσεών σου, ὅπως, ὁποθέτω, ὁ ρυθμιστής τοῦ πολυβόλου τήν ὥρα τῆς μάχης. Καμμιά ἀφαιρεμάδα, καμμιά ἐλάφρωση τῆς σκέψης δέν ἐπιτρέπεται. Πρέπει νά τόν συνοδεύεις, ὅλη τήν ὥρα πού βρίσκεσαι μαζί του, στό ἐπίπεδο τῆς ἐξαψης τοῦ στοχασμοῦ καί τῆς λυρικῆς ἔξαρσης, ὅπου αὐτός κατοικοεδρεύει μονίμως. Καί τοῦτο κατανταῖ μόχη ἀληθινή, ἀπό τήν ὁποία πορεῖ κανείς νά βγαίνει κουραμένος καμμιά φορά, ἀλλά πάντα πλουτισμένος.

Πρέπει νά προσθέσω, ὡστόσο, ὅτι ὁ σπουδαῖος αὐτός ποιητής εἶναι συνόμιλητής ἐξαιρετικά καί οἰκεῖος καί εὐχάριστος. Ἕνας ἀληθινός ἀφεντάνθρωπος, καλοζωισμένος, γενναιόδωρος καί ἀνοιχτόκαρδος, γεμάτος κέφι, ἐμπιστοσύνη καί ἐπιείκεια. Μεταδίδει, ἀπό τήν πρώτη στιγμή, τήν ἐντύπωση τῆς ἀστείρευτης ἀφθονίας. Νιώθεις πώς ἔχει καί δίνει καί πώς δέ λυπᾶται νά ξοδεύει πλουσιοπάροχα τίς ἐμπνεύσεις του καί τά συναισθήματά του. Γελᾶ πότε-πότε μ' ἕνα γέλιο δυνατό, πού κάνει τά τζάμια νά σέ κάθε στιγμή, ἕνας αὐθεντικός ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος, μέ μεγάλο ἀπόθεμα ἐσωτερικῆς ζωῆς, μεγάλη ἐμπειρία καλλιτεχνικῶν καί διανοητικῶν συγκινήσεων καί μεγάλη διεθνική παιδεία, ἀφομοιωμένη πλέρια. Θά πῶ προσέτι (καί τοῦτο εἶναι χωρίς ἀμφιβολία τό σημαντικότερο γνώρισμα τῆς προσωπικότητάς του), ὅτι εἶναι ἕνας ἀπό τούς πιό ἀντιπροσωπευτικούς τύπους τοῦ στοιχείου τῆς διαρκειας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἄν μᾶς ρωτήσει κανένας ξένος ποιοί εἶναι οἱ Νεοέλληνες πού ἐκφράζουν πιό τέλεια τή βαθύτερη καί διαρκέστερη μορφή τῆς Ἑλλάδας, τά πιό γνήσια καί πιό μόνιμα χαρακτηριαικά τῆς χώρας μας καί τοῦ πνεύματός της, μές στά ἐλάχιστα δνδματα πού θά ἀναφέρουμε θά εἶναι ἀσφαλῶς καί τό ὄνομα τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ. Αὐτός, μέ τήν ποιητική του ὁρμή, συνέλαβε, καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον, τό μυστικισμό τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἀνακάλυψε ξανά, ὄχι μέσα ἀπό τήν ἱστορία καί τή φιλολογία, ἀλλά μέ τίς ἴδιες τίς αἰσθήσεις του, τούς ἀρχαίους θεούς καί τήν ἀρχαία μυθολογία, σάν αὐθόρμητες ἐκπορεύσεις τοῦ χάματος καί τῆς πέτρας, τῶν δασῶν καί τῶν χειμάρρων, τῶν βουνῶν καί τῶν θαλασσῶν, τῆς ἀστροφεγγιᾶς καί τῆς λιακάδας καί τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος, πού βράζει στίς ἑλληνικές ἀκτές. Τά ξανάζησε ὅλα αὐτά ἀπό, τήν ἀρχή, τά ξαναπίστεψε ἀπό τήν ἀρχή, μέ ὅλη τήν ψυχική ἐμπειαία τοῦ χριστιανισμοῦ καί τοῦ συγχρόνου κόσμου, καί ἀνειρεύτηκε νά διατυπώσει τήν πίστη του σ' ἕνα οἰκουμενικό δόγμα, πού νά συνθέσει τή μυστικοπάθεια τῶν ἀρχαίων μυστηρίων μέ τίς θρησκευτικές ἀνάγκες τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων καί πού νά ἀνεγνήσει τήν πνευματικότητα τῆς ἑλληνικῆς φύσης καί νά τήν προσφέρει στά ἔθνη σά μιά λύτρωση τῶν σημερινῶν ἀγωνιῶν. Θαυμάζω τό μεγαλεπήβολο αὐτό τολμῆ μές στίς χιλιετηρίδες, σέρνοντας, μαζί μέ τό θαυμασμό μου, τίς πολυποίκιλες θρησκευτικές καί φιλοσοφικές ἀμφιβολίες μου.

Μήν κατορθώνοντας ποτέ νά δεχθῶ ἀνεπιφύλακτα καί ὁριστικά τίς ἀφαιρεμένες ἰδέες, σκεπτικιστής ἴσως σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν καθαρή θεωρία, παθαισμένος ὡστόσο, ὅπως ὁλόκληρη ἡ γενεά μου, γιά τά ἄμεσα προβλήματα πού μᾶς θέτει ἡ ζωή, ὑποφέροντας ὅπως ὅλοι ἀπό τίς ὀδυνηρές ἀντιφάσεις πού περιέχει ἡ μοίρα τῆς γενεᾶς αὐτῆς, νοσταλγῶ, κοντά στόν Ἄγγελο Σικελιανό, μιά βαθιά ἐσωτερική ἰσορροπία τῆς σκέψης καί τῆς δράσης, μιά ἱκανότητα ὁλόψυχης προσχώρησης. Καί θαυμάζω ἀκόμα, στό πρόσωπό του, τόν ἄνθρωπο, τόν ποιητή, τόν "Ἕλληνα, πού ξέρει νά ζήσει ὁλοκληρωτικά, μέ ὁπόλυτη πεποίθηση καί ὁπόλυτη συνέπεια καί μέ πλέρια ἁρμονία τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος, τῆς ζωῆς τῶν συναισθημάτων, τῆς ζωῆς τῶν αἰσθήσεων καί τῆς ζωῆς τῆς πράξης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ

Ο κ. ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ (φωτ. 1937).

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Τοῦ ὡραίου θιασώτης,

στῆς Μαρίκας τήν πρεμιέρα προσεκλήθη κι' ὁ Τοξότης

Πρόσκληθεῖς εἰς τήν πρεμιέρα κι' ὁ Τοξότης καταλλήλως,
ἔφθασε φορῶντας φράκο πού τοῦ δάνεισε ἕνας φίλος.
Κι' ἀφοῦ πῆρε τά στοιχεῖα κριτικῆς πολύ σπουδαίας
κ' ἔρριξε κι' ὁπόνα βλέμμα σπάκ κυρίας τάς ὡραίας,
ἀντιπαρελθών τόν κόσμον σοβαρῶς τόν γυναικείον,
ἔφθασε στό κομμωτεῖον.
Κ' εἶπε ἐκεῖ : δέν τά προφτάνω κι' αὔριο θενά τά στείλω
γιά νά δημοσιεύθοῦνε στό ἐρχόμενό μας φύλλο.

ΤΟΞΟΤΗΣ

Ποίηση

ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ

Καλύβι ἀνεμοσάλευτο σάν πόσα δέ μοῦ λέγει
τό βραδυνό σοῦ κάπνισμα κ' ἡ χαμηλή σου στέγη.
Στήν ἐρημιά ποῦ ὁλόγυρα σέ ζώνει πάντα μόνο
λησμονημένο στέκεσαι μέ τό κρυφό σου πόνο.

Μιά Μοῖρα σάν ἐπέρασε στήν ἐρημή σου στράτα,
παῦχε ἀπό πλούτη τήν ποδιά, τά χέρια τῆς γεμάτα,
εἶπε : δέ βλέπω τίποτα καλύβα νά σοῦ λείπει,
δέν ἔχεις οὔτε ἕνα σκαμνί γιά νά καθίσει ἡ λύπη.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΦΤΑΝΕΙ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ...

Φτάνει ἕνα δέντρο ποῦ θροεῖ
κάτω ἀπ' τόν ἔναστρο οὐρανό,
γιά νά μέ κάνει νά ξεχνῶ
τήν πίκρα ποῦ ἤπια ἀπ' τή ζωή.

Τά μεσημέρια τά πυρρά
γυρτή στόν ἴσκιο τῆς μουριᾶς,
τή θέρμη κάποιας ἀγκαλιᾶς
τόν εἶναι μου ὅλο λαχταρᾶ.

Ὡς πέφτει ἀνάλαφρη ἡ βροχή
μές στόν πευκώνα καί ρουφῶ
τῶν ἀρωμάτων τόν ἀφρό,
ἄλλο δέν εἶμαι ἀπό ψυχή.

Ψυχή ποῦ ἀπλώνεται, σκορπᾶ,
καί μέ φτερούγισμα πουλιοῦ
σκίζοντας τ' ἄπειρο, βυθᾶ
σέ βάθη ἀγνώριστου οὐρανοῦ....

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΟΝΕΙΡΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ

Παρηγορήσου, στήν πικρή τοῦ κόσμου ἀνεμοζάλη,
τοῦ καραβιοῦ, μέ τά φτερά ριγμένα, ποῦ ἀγναντεύεις
τ' ὡραῖο νησί, ποῦ τ' ὄνειρο τ' ὡραῖο σου ἔχει θαφτεῖ,
κι' ἡ ἀκαρδή ἡ Μοῖρα σέ τραβᾶ καί φεύγεις κι' ἀλάργευείς.

Παρηγορήσου στήν πικρή τοῦ κόσμου ἀνεμοζάλη
δέν εἶσαι ἡ μόνη ποῦ φρίχτα γελάστηκες, ψυχή·
μάθε, τόν πόνο τοῦ ἀλλονοῦ τρυγώντας, γάλα ἀγάλι
τή μυστική ἐγκαρτέρηση νά βρίσκεις μοναχή.

Οἱ γελασμένοι ἐπλήθυναν· μά στῆς νυχτός τ' ἀγέρι
πόσοι κι' ἀρχαῖα τήν ὄμοια τους δέν κράτησαν πληγή !
Ἡ ἄμυρο' Ἡλέκτρα ἀπ' τ' Αὐτουργικό τό σπίτι ἔβλεπε ὀστέρε
τόν Κάσπορα ποῦ πρόσμενε ταῖρι ἀκριβό στή γῆ...

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΓΗΣ

ΠΑΘΟΣ

Τήν ἄνοιξι τή χάσαμε, τό καλοκαῖρι πάει
ὅδωκα οἱ φλόγες σκόρπισαν καί σπάρτη ἔχουν γενῆ·
τό γκρίζιο τό φθινόπωρο τήν πόρτα μας χτυπάει.

Τ' ἄσπρα μαλλιά κερδίσαμε, στεφάνι, στοὺς κροτάφους.
Προσμέναμε καί τίποτα δέν ἤταν νά φανῆ:
κι' ὅλα τά ρόδα ποῦ ἀνθισαν τά δρέψαμε γιά τάφους.

Κι' ὡστόσο μές στ' ἀπόβραδο μᾶς ἔφτασε τό πάθος·
διάλεξε αὐτή τήν ὕστερη τήν ὡρα γιά νάρθῆ
κ' εἶδαμε τήν προτερινή ζωή μας ἕνα λάθος.

Καί τώρα ποῦ στή νύχτα τοῦ μᾶς κάρτερεῖ ὁ χειμώνας,
γραφτό ἤτανε τόν ἔρωτά ἡ καρδιά μας νά δεχθῆ,
σά μύρο μιᾶς ὀποῦ ἄνθισε στοὺς πόγους ἀνεμώνας.

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

ΚΑΡΙΚΑΤΟΥΡΑ

Χείλη σφιχτά, φιλήδσνα στήν ἄκρη,
μύτη γαμψή, σάν ὄρνιου, τό πηγοῦνι
τ' ἀνθρώπου, ποῦ βεν γνώρισε τό δάκρυ,
καλοί τόν κράζουν φίλο καί σπιγοῦνοι.

Τό γέλοιο του, σάν γλύστρημα σέ πάγους,
δέν ἔχει κάν ἀνθρώπινο τόν τόνο,
στοὺς φοβεροὺς τοῦ Μεσαιώνας μάγους
διδάχτη τό «πιστεύω» του : Μ α τ ώ γ ω !

Τά χέρια του κομψά, σάν ἔργο τέχνης,
μιλοῦνε κι' ὅ,τι κρύβουνε τά στήθεια·
τό λέν αὐτά, στό ψέμμα ἀριστοτέχνης
κι' ἀγωνιστῆς παντοῦ γιά τήν ἀλήθεια...

Μιλᾶ γιά τήν ἀγάπη κι' εἶναι μέσος
κάθε του λόγος κ' ἡ φωνή του — ξύγκι,
στῆς ὀπλοθήκης του τόν πλοῦτο Κροῖσος
καί δαίμονας τά χέρια του σάν σφίγγει.

Τά μάτια του, καθώς τῶν πεθαμένων
ψαριῶν, ποῦ κ' ἡ μανία δέν τά τρέρει,
δέν δείχνουνε πτυχές τῶν περαμένων
καί μήτε κάν τό σκοτεινό του κέφι.

Δέν ξέρεις τί πιστεύει, τί φοβᾶται
κι' ἐμᾶς, ποῦ δέν τοῦ μοιάζουμε κοσθόλιοῦ,
τό φτάσιμό του κράζει μας : Φεύγατε !
καθώς στόν ἔρχομό καί τοῦ διαβόλου...

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Μιὰ τοῦ Κλόφτη, δυὸ τοῦ Κλόφτη...

ΤΟΥ ΤΖΕΙΜΣ ΚΕΙΝ

ΜΕΤΑΦΡ. Α. Ι. Κ.

[Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο φύλλο]

Κατὰ τὸ μεσημέρι ἦρθε ἕνα γιατρουδάκι κ' φούτρ ψ τὴν πλάτη μ' σπίρτο. Ὕστερα τράβηξε μιὰ γάζα, τοῦρε κολλήσει στὴν πληγή, τόσι ἀπότομα, ποὺ μέκανε κακὴ σπαρτάρηση ἀπὸ τὴν πόνο. Μπορούσε τὴν ἰδέα δυὸ μερὶ νὰ τὴν εἶχε κάνει πιὸ μαλακά. Σὰν τέλειωσε, εἶχε μουδιάσει ὁλόκληρος. Ἔνοιωθα πὼς δὲν μπορούσα νὰ νοιώνω. Ἔφτυνε. Μιὰ νοσοκόμα πούβαλε τὰ φούχα μου. Ντύθηκα. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ κρατοῦσαν τὸ φορεῖο μὲ βοηθῆν ν' νὰ πάω ὡς τὸ ἀσανσὲρ, καὶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. Μπροστὰ στὴν πόρτα ἦταν ἕνα αὐτοκίνητο. Ὁ ἄνθρωπος πούμεινε μαζί μου τὴ νύχτα ἦταν μέσα. Μοῦδωκε τὸ χέρι του κ' ἀνέβηκα σ' αὐτοκίνητο. Ξεκινήσαμε μαζὶ καὶ πήγαμε σὲ δυὸ τρία σταυροδρόμια.

Ἀνεβήκαμε σ' ἕνα μεγάλο πτίριο καὶ μ' ἔσπρωξε μέσα σ' ἕνα γραφεῖο. Ὁ Κάτς ἦταν μέσα, στὸ πρόσωπό του ἤταν ζωγραφισμένη ἡ εὐχαριστησία.

—Λοιπόν, δὲν τέλειωσαν ;

—Ναί ; πότε θὰ τὴν χρεμάσουν ;

—Δὲν εἶσαι σὰ καλά σου. Εἶναι ἐλεύθερη, ἐλεύθερη σὰν τὸ πουλί. Σ' ἕνα λεπτό, μόλις τελειώσουν οἱ διατυπώσεις, θἄρθεῖ κ' αὐτὴ ἐδῶ νὰ μᾶς δρεῖ. Ἔλα μέσα νὰ σὰ δυγρῆθῶ.

Μπήκαμε στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο του κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα. Ζγήρορα-ζγήρορα ἔσριμψε ἕνα σιγάρο, τὸ μισοάναψε, τὸ κλίμπρε πάνω στὴ ζεῖλη του κ' ἄρχισε νὰ μιλεῖ. Ἡ γνωριμία μας δέβαια δὲν ἦταν ἀπὸ καιρό, μὰ δυσκολεύμουνα νὰ πιστέψω πὼς ἕνας ἀνθρώπος ποὺ χτὲς ἀκόμα φαινότανε τόσο κοψιμένος, σήμερα ἤτανε ζωντανὸς καὶ νευριάστρατος.

—Τσέιμς, αὐτὴ ἡ δουλειὰ εἶναι ἡ καλύτερη τῆς ζωῆς μου. Μόλις Κ' ἔκοψαν τὴν ἀνάσα τὴν ἀπόβεσή σου εἶχε τὴ δικαιοσύνη τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ τὴν ἀφῆσαν ὥρες ὁρθόπια μπερδεμένες, κὰι πὼς ! Κι' ὅμως τὰ κατάφερα νὰ ξεπερβεδήκω. Ποτὲ ἄλλοτε δὲ μοῦ ξανάτυχε τέτοιο πράμα. Μὴ νοιῶζεις πὼς παίζει κανένα ρόλο ὁ καιρὸς ποὺ θἄρεις μπροστά σου. Ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ μπορεῖς δικοιδήποτε νὰ τὰ βγάλεις πέρα. Κι' ὅμως δὲν παλαίψαμε πραγματικά. Ἤτανε σὰ νὰ παίχαμε χαρτιά. Κ' οἱ δυὸ μας εἴχαμε καλὸ χαρτί. Σὰ μπορεῖς κ' ἐσὺ νὰ κερδίσεις μὲ τέτοιες συνθῆκες, πάνετο ! Νομίζες πὼς ἕνας καλὸς παίχτης κερδίζει μονάχα ὅταν οἱ ἄλλοι ἔχουν κακὸ χαρτί ; Λάθος κάνεις. Τέτοια χλιαρὰ παιγνίδια καθημερινὰ μοῦ γυρεύουν. Μὰ σὲ τούτη τὴν ὑπόθεση ! Νὰ ξέρεις πὼς ὁ ἄλλος ἔχει γερὸ χαρτὶ καὶ πὼς σὲ κάθε στιγμὴ μπορεῖ νὰ τὸ ρίξει πάνω σὰ τρομπὲρ τὴν κατάλληλη στιγμὴ καὶ νὰ σὲ κερδίσει ! Τσέιμς, μὰ τὴν ἀλήθεια μοῦκανες μεγάλη χάρη νὰ μοῦ ἐμπιστευθεῖς τὴν ὑπόθεσή σου. Τέτοια δουλειὰ σὰν κ' αὐτὴ οὔτε στὸ νεῦρο μου πὶ δὲ θὰ τὴ δῶ.

—Μὰ δὲ μοῦκανε τόσοτα ἀκόμα.

—Ἀλήθεια. Πῶς νὰ καταλάβεις δέβαια ! Θὰ στὰ δηγηθῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ θὰ μπεῖς στὸ νόημα. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὴ μερὶ ἀρισκόσουνα ἐσὺ κ' αὐτὴ ἡ γυναῖκα. Κι' οἱ δυὸ σας κρατούσατε περίφημο χαρτὶ στὰ χέρια σας. Γιατί, φαίνεται, δὲν καταλάβατε καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι πόσο τέλεια ἀρχαναφέρο ἦταν αὐτὸ τὸ ἑνώσημα. Αὐτὸ ἀπὸ σᾶς δηγήθηκε ὁ Σάκετ γιὰ νὰ σᾶς φοβερίσει, πὼς τάχα κατρεναλίσατε τ' αὐτοκίνητο τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ἡ γυναῖκα ἦταν στὸ δρόμο μὲ τὴν κάτνα σὰ χέρι, εἶναι ἀρλούμπες. Ἕνα ἀμάξι, πρὶν ἑνα-ποδογυριστεῖ, μπορεῖ πολὺ ὡραῖα νὰ μείνει μετέωρο λίγη ὥρα, καὶ μιὰ γυναῖκα φύγκαμψη νὰ πηδήξει ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἔξω, καὶ ν' ἀρπάξει μηχανικὰ τὴν «κάνα» της. Αὐτὰ δὲν ἀποδεικνύονται τίποτ' ἄλλο... πορὰ πὼς ἦταν γυναῖκα.

— Μὰ πῶς νὰ ξέρετε ἐσεῖς ἕνα αὐτά;

— Ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Σάκετ. Τὴν προηγούμενη μέρα εἴχαμε φάει μαζὶ καὶ πετοῦσε ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Ἤτανε δέβαιος γιὰ τὴ νίκη. Τὸ παλιοτσίμαρο ἔκανε πὼς μὲ λυπόταν. Σέρεις, εἶμαι στὴ φορεῖο μὲ βοηθῆν ν' νὰ πάω ὡς τὸ ἀσανσὲρ, καὶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. Μπροστὰ στὴν πόρτα ἦταν ἕνα αὐτοκίνητο. Ὁ ἄνθρωπος πούμεινε μαζί μου τὴ νύχτα ἦταν μέσα. Μοῦδωκε τὸ χέρι του κ' ἀνέβηκα σ' αὐτοκίνητο. Ξεκινήσαμε μαζὶ καὶ πήγαμε σὲ δυὸ τρία σταυροδρόμια.

Ἀνεβήκαμε σ' ἕνα μεγάλο πτίριο καὶ μ' ἔσπρωξε μέσα σ' ἕνα γραφεῖο. Ὁ Κάτς ἦταν μέσα, στὸ πρόσωπό του ἤταν ζωγραφισμένη ἡ εὐχαριστηση.

—Λοιπόν, δὲν τέλειωσαν ;

—Ναί ; πότε θὰ τὴν χρεμάσουν ;

—Δὲν εἶσαι σὰ καλά σου. Εἶναι ἐλεύθερη, ἐλεύθερη σὰν τὸ πουλί. Σ' ἕνα λεπτό, μόλις τελειώσουν οἱ διατυπώσεις, θἄρθεῖ κ' αὐτὴ ἐδῶ νὰ μᾶς δρεῖ. Ἔλα μέσα νὰ σὰ δυγρῆθῶ.

Μπήκαμε στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο του κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα. Ζγήρορα-ζγήρορα ἔσριμψε ἕνα σιγάρο, τὸ μισοάναψε, τὸ κλίμπρε πάνω στὴ ζεῖλη του κ' ἄρχισε νὰ μιλεῖ. Ἡ γνωριμία μας δέβαια δὲν ἦταν ἀπὸ καιρό, μὰ δυσκολεύμουνα νὰ πιστέψω πὼς ἕνας ἀνθρώπος ποὺ χτὲς ἀκόμα φαινότανε τόσο κοψιμένος, σήμερα ἤτανε ζωντανὸς καὶ νευριάστρατος.

—Τσέιμς, αὐτὴ ἡ δουλειὰ εἶναι ἡ καλύτερη τῆς ζωῆς μου. Μόλις Κ' ἔκοψαν τὴν ἀνάσα τὴν ἀπόβεσή σου εἶχε τὴ δικαιοσύνη τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ τὴν ἀφῆσαν ὥρες ὁρθόπια μπερδεμένες, κὰι πὼς ! Κι' ὅμως τὰ κατάφερα νὰ ξεπερβεδήκω. Ποτὲ ἄλλοτε δὲ μοῦ ξανάτυχε τέτοιο πράμα. Μὴ νοιῶζεις πὼς παίζει κανένα ρόλο ὁ καιρὸς ποὺ θἄρεις μπροστά σου. Ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ μπορεῖς δικοιδήποτε νὰ τὰ βγάλεις πέρα. Κι' ὅμως δὲν παλαίψαμε πραγματικά. Ἤτανε σὰ νὰ παίχαμε χαρτιά. Κ' οἱ δυὸ μας εἴχαμε καλὸ χαρτί. Σὰ μπορεῖς κ' ἐσὺ νὰ κερδίσεις μὲ τέτοιες συνθῆκες, πάνετο ! Νομίζες πὼς ἕνας καλὸς παίχτης κερδίζει μονάχα ὅταν οἱ ἄλλοι ἔχουν κακὸ χαρτί ; Λάθος κάνεις. Τέτοια χλιαρὰ παιγνίδια καθημερινὰ μοῦ γυρεύουν. Μὰ σὲ τούτη τὴν ὑπόθεση ! Νὰ ξέρεις πὼς ὁ ἄλλος ἔχει γερὸ χαρτὶ καὶ πὼς σὲ κάθε στιγμὴ μπορεῖ νὰ τὸ ρίξει πάνω σὰ τρομπὲρ τὴν κατάλληλη στιγμὴ καὶ νὰ σὲ κερδίσει ! Τσέιμς, μὰ τὴν ἀλήθεια μοῦκανες μεγάλη χάρη νὰ μοῦ ἐμπιστευθεῖς τὴν ὑπόθεσή σου. Τέτοια δουλειὰ σὰν κ' αὐτὴ οὔτε στὸ νεῦρο μου πὶ δὲ θὰ τὴ δῶ.

—Μὰ δὲ μοῦκανε τόσοτα ἀκόμα.

—Ἀλήθεια. Πῶς νὰ καταλάβεις δέβαια ! Θὰ στὰ δηγηθῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ θὰ μπεῖς στὸ νόημα. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὴ μερὶ ἀρισκόσουνα ἐσὺ κ' αὐτὴ ἡ γυναῖκα. Κι' οἱ δυὸ σας κρατούσατε περίφημο χαρτὶ στὰ χέρια σας. Γιατί, φαίνεται, δὲν καταλάβατε καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι πόσο τέλεια ἀρχαναφέρο ἦταν αὐτὸ τὸ ἑνώσημα. Αὐτὸ ἀπὸ σᾶς δηγήθηκε ὁ Σάκετ γιὰ νὰ σᾶς φοβερίσει, πὼς τάχα κατρεναλίσατε τ' αὐτοκίνητο τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ἡ γυναῖκα ἦταν στὸ δρόμο μὲ τὴν κάνα σὰ χέρι, εἶναι ἀρλούμπες. Ἕνα ἀμάξι, πρὶν ἑνα-

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΜΠΟΥΚ

ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΡΙΔΗ

Κάτω-κεῖ, στὸν ξερόβραχο τοῦ Ἀδεν, κάποια βραδυὰ σταγνὴ τοῦ Μάη, ἤμασταν τρεῖς καὶ ἀγρυπνούσαμε πλάι στὸν Μπουὶκ.

Ἤμασταν τρεῖς : ὁ Τσάρλυ Ζουαλν τῆς «Νὸρθ Νιοῦζ», ὁ «Ἀ δ δ ὲ λ Χάϊ» Μονρφὲ κ' ἐγώ. Καὶ ἀγρυπνούσαμε ὁ τρεῖς τὸν Μπουὶκ ποὺ ξεψυχοῦσε βογγόντας καὶ μουγγρίζοντας. Ὁ γιατρὸς μᾶς εἶχε πεῖ πὼς θὰ πεθάνει ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ κ' ἐμεῖς καθόμασταν στὴν ἐνόνια τὴ σταβιὰ μὲ τὸ νησάκι, νὰ ὁ κάμπος Τουβάλ, ὅπου ἔρχονται ν' ἀνεφοδιάσουν τὰ πλοῖα τῆς γραμμῆς τῶν Ἰνδιῶν, κατὰ μῆκος μιᾶς φτωχιᾶς παραλίας μὲ πρόχεια ταμπὰ ὑπόστεγα, ὅπου κυκλοφοροῦν φτερῶν-μιγόνια, Ἄραβες σαποῦρια, μιγάδες ἀκαθόριστοι, ἀγέρωχοι Ἄγγλοι. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ βασιλεύει ἀπέραντα ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανός.

Τὸ κῦμα του ἔχει τὴν πιὸ γαλάζια ἀπόχρωση ποὺ εἶδα ποτέ, ἴσος ἀπὸ τὴν ἀντίθεση πὼς τὰ δυνατὰ σύμματα τὸν βρέχουν, ὅπου κάθε χρόνο, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνέμων, συσσωρεύονται κατὰ ἑκατομμύρια τὰ ἐξωτικὰ κοχύλια τοῦ Περσικοῦ Κόλπου καὶ οἱ περίεργοι ἐκεῖνοι σκελετοὶ τῶν παράξενων ψαριῶν τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ὁ γιατρὸς ἀργοῦσε νὰ φανεῖ. Ἡ ζέστη ἤταν ἀνυπόφορη καὶ ἡ σκιὰ μᾶς βάραινε καταθλιπτικά.

Εἶχε νυχτώσει πιά. Ἡ ἀνάπαυλα τοῦ Μπουὶκ δὲν ἀκουόταν πιά. Ὁστόσο εἰμασταν βέβαιοι πὼς ζοῦσε ἀκόμη. Γιατί, τελοσπάντων, ἂν εἶχε πεθάνει, κάτι θὰ μᾶς τὸ φανέρωνε. Ὁ Μπουὶκ, τὸ ξέραμε πολὺ καλά, δὲν ἤταν ἀπὸ τοὺς κοινοὺς θνητούς, ἀλλὰ οὔτε καὶ τόσο καλὸς σύντροφος, ὥστε νὰ μᾶς προεἰδοποιοῦσε ὅταν θὰ ἐπρόκειτο νὰ φύγει γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο.

— Θυμᾶσαι;... μουρμούρισε ὁ Τσάρλυ, ἀνέκανος νὰ ὑποφέρει περισσότερο τὴν ἀγωνία ἐκείνη σιωπή.

— Τί πρᾶγμα; εἶπε ὁ Μονρφὲ.

— Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὴ γλύτωσε.

— Τὴν πρώτη φορά;... Ὄχι, δὲν ἤμουν μαζί του.

— Ἐγὼ ὅμως ἤμουνα, ἐξακολούθησε ὁ Τσάρλυ, ἀδειάζοντας πεισματικὰ τὸ ὄγδοο βίσκυ. Καὶ μ' ἔσκασε καὶ μένα, τὸ τέρας!

Θάταν ἡ ἑκατοστὴ φορὰ ποὺ ἄκουα τὴν ἱστορία αὐτή. Ἀλλὰ μιὰ καὶ ἡ σιωπὴ εἶχε σπάσει, δὲν θἄπρεπε νὰ ξανοιχόταν καὶ νὰ μᾶς πιάσει πάλι ἀπὸ τὸ λαιμό.

— Τὸ λοιπόν;... ἠκουα. Ἤταν τότε ποὺ ἔπιασε φωτιὰ τὸ «Ζῶῳ Φιλιππόρ», ἔ;...

Ὁ Τσάρλυ τείμησε:

— Βέβαια. Γυρίζαμε ἀπὸ τὴ Σαγκάη. Δηλαδὴ ὁ Μπουὶκ ἀπὸ τὸ δυδέκατο ρεσπὶ ἔπιασε νὰ τραυθῆει τὸ βεγινιὸ τοῦ πάτσολ — κ' ἐμεῖς κ' ἐκεῖνος... Ὁστόσο, κάποια στιγμὴ ὁ Μπουὶκ λὲς καὶ ἀγρίζε κ' μοῦ δίδξει. Ἔπιαμε νὰ μουγγρίζει, γενιόθηκε σὲ μιὰ ἀπόσταση τρομάρεια κ' ὁ ἄνεμος κοκκάλιασε... Μιὰ ἀδιάλειπη ὥρα, δὲν ἄνοιξε οὔτε μιὰ φορὰ τὸ μάτι. Ἔμεινε ἀκίνητος — σωστὸ ψοφῆμα.

— The coma, ἀποκάνθηκε ὁ γιατρός, μὲ σταναγμὸ ἀνακούφισης. Ἀπὸ τὴν προφορὰ του καταλάβαμε πὼς ἦταν σωστοῦλος καὶ ὅτι σιάπτονταν κύκλος τὸ λογαριασμό.

Ἡ νύχτα πλάκωσε γοργή. Σιὸν Τρομπιὸ ἡ νύχτα πέφτει τεχνάτωτα, διαρκεῖ δυο καὶ μιὰ ἔξαψη νεύρων καὶ ὁ ὕστερα πάει φεύγει μὲ τὸν ἴδιο γοργὸ ρυθμό.

Ἀπὸ τὰ παράθυρα ἔμπαινε ἕνα φῶς ἀναμιμὸ καθὼς καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ ἐκείνη βαρειὰ μυρωδιὰ τῆς Ἀρσάδας, ποὺ ἔξουν τόσο καλὰ δοει διεσχισμὲ κάποτε τὴν Ἐρυθρά. Ὁ Τσάρλυ ἤταν χαμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα ἀπὸ μπαμπού κ' ἔπτυνε τὸ ἑβδομό του βίσκυ.

Ὁ Μονρφὲ βρμάτιζε διαρκῶς γευμιά, κασνίζοντας τὸ τρίτο πακέτο τῶν ἀπαλιῶν ἐκείνων γαλλικῶν του σιγαρέτων. Ἐγὼ πάλι καθόμουν σταυραπόδι, χάμω, σ' ἕνα μικρὸ ἀραδιὰ χαλί, μὲ ξέρουτας ποὺ νὰ χωθῶ. Εἶχε κλάψει ἀδιάκοπα μιὰ φτιάξη σαμπάνια· Πάμε-ρε κ' ἔρριχνα κάποτε-κάποτε καὶ μιὰ μετιὰ ἀπὸ τὸ πλαϊνό μου παράθυρο, ἔστι γιὰ νὰ προσκυνεῖσοθῶ δῆθεν στὴν τοιογραφία τοῦ "Ἀδεν — τῆς Κόλκας αὐτῆς μένα, τῆς ἀθλητικῆς ζέστης καὶ τῆς ἀπόλυτης ἠρεμίας. Ἔβλεπα ἐστὶ ἕνα νησάκι χαμηλὸ ν' ἀπλώνεται πυραμίνο, πάνω σπὰ φόβη καὶ πυρωμένα νερὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἀνάμεσα σὲ ἕνα κόμπο ἀπὸ ἀμμόλιθο, ἕνα μικρὸ ἀλμυρὸ ἀκρωτήριο ἀπὸ ἄμμο, ἀπὸ ἀμμόλιθο καὶ ἀμμόλιθο, ὅπου καὶ ἔμασταν τρεῖς καὶ ἀγρυπνούσαμε πλάι στὸν Μπουὶκ.

Ἤμασταν τρεῖς : ὁ Τσάρλυ Ζουαλν τῆς «Νὸρθ Νιοῦζ», ὁ «Ἀ δ δ ὲ λ Χάϊ» Μονρφὲ κ' ἐγώ. Καὶ ἀγρυπνούσαμε ὁ τρεῖς τὸν Μπουὶκ ποὺ ξεψυχοῦσε βογγόντας καὶ μουγγρίζοντας. Ὁ γιατρὸς μᾶς εἶχε πεῖ πὼς θὰ πεθάνει ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ κ' ἐμεῖς καθόμασταν στὴν ἐνόνια τὴ σταβιὰ μὲ τὸ νησάκι, νὰ ὁ κάμπος Τουβάλ, ὅπου ἔρχονται ν' ἀνεφοδιάσουν τὰ πλοῖα τῆς γραμμῆς τῶν Ἰνδιῶν, κατὰ μῆκος μιᾶς φτωχιᾶς παραλίας μὲ πρόχεια ταμπὰ ὑπόστεγα, ὅπου κυκλοφοροῦν φτερῶν-μιγόνια, Ἄραβες σαποῦρια, μιγάδες ἀκαθόριστοι, ἀγέρωχοι Ἄγγλοι. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ βασιλεύει ἀπέραντα ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανός.

Τὸ κῦμα του ἔχει τὴν πιὸ γαλάζια ἀπόχρωση ποὺ εἶδα ποτέ, ἴσος ἀπὸ τὴν ἀντίθεση πὼς τὰ δυνατὰ σύμματα τὸν βρέχουν, ὅπου κάθε χρόνο, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνέμων, συσσωρεύονται κατὰ ἑκατομμύρια τὰ ἐξωτικὰ κοχύλια τοῦ Περσικοῦ Κόλπου καὶ οἱ περίεργοι ἐκεῖνοι σκελετοὶ τῶν παράξενων ψαριῶν τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ὁ γιατρὸς ἀργοῦσε νὰ φανεῖ. Ἡ ζέστη ἤταν ἀνυπόφορη καὶ ἡ σκιὰ μᾶς βάραινε καταθλιπτικά.

Εἶχε νυχτώσει πιά. Ἡ ἀνάπαυλα τοῦ Μπουὶκ δὲν ἀκουόταν πιά. Ὁστόσο εἰμασταν βέβαιοι πὼς ζοῦσε ἀκόμη. Γιατί, τελοσπάντων, ἂν εἶχε πεθάνει, κάτι θὰ μᾶς τὸ φανέρωνε. Ὁ Μπουὶκ, τὸ ξέραμε πολὺ καλά, δὲν ἤταν ἀπὸ τοὺς κοινοὺς θνητούς, ἀλλὰ οὔτε καὶ τόσο καλὸς σύντροφος, ὥστε νὰ μᾶς προειδοποιοῦσε ὅταν θὰ ἐπρόκειτο νὰ φύγει γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο.

— Θυμᾶσαι;... μουρμούρισε ὁ Τσάρλυ, ἀνέκανος νὰ ὑποφέρει περισσότερο τὴν ἀγρυπνία ἐκείνη σιωπή.

— Τί πρᾶγμα; εἶπε ὁ Μονρφὲ.

— Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὴ γλύτωσε.

— Τὴν πρώτη φορά;... Ὄχι, δὲν ἤμουν μαζί του.

— Ἐγὼ ὅμως ἤμουνα, ἐξακολούθησε ὁ Τσάρλυ, ἀδειάζοντας πεισματικὰ τὸ ὄγδοο βίσκυ. Καὶ μ' ἔσκασε καὶ μένα, τὸ τέρας!

Θάταν ἡ ἑκατοστὴ φορὰ ποὺ ἄκουα τὴν ἱστορία αὐτή. Ἀλλὰ μιὰ καὶ ἡ σιωπὴ εἶχε σπάσει, δὲν θἄπρεπε νὰ ξανοιχόταν καὶ νὰ μᾶς πιάσει πάλι ἀπὸ τὸ λαιμό.

— Τὸ λοιπόν;... ἠκουα. Ἤταν τότε ποὺ ἔπιασε φωτιὰ τὸ «Ζῶῳ Φιλιππόρ», ἔ;...

Ὁ Τσάρλυ τείμησε:

— Βέβαια. Γυρίζαμε ἀπὸ τὴ Σαγκάη. Δηλαδὴ ὁ Μπουὶκ ἀπὸ τὸ δυδέκατο ρεσπὶ ἔπιασε νὰ τραυθῆει τὸ βεγινιὸ τοῦ πάτσολ — κ' ἐμεῖς κ' ἐκεῖνος... Ὁστόσο, κάποια στιγμὴ ὁ Μπουὶκ λὲς καὶ ἀγρίζε κ' μοῦ δίδξει. Ἔπιαμε νὰ μουγγρίζει, γενιόθηκε σὲ μιὰ ἀπόσταση τρομάρεια κ' ὁ ἄνεμος κοκκάλιασε... Μιὰ ἀδιάλειπη ὥρα, δὲν ἄνοιξε οὔτε μιὰ φορὰ τὸ μάτι. Ἔμεινε ἀκίνητος — σωστὸ ψοφῆμα.

— The coma, ἀποκάνθηκε ὁ γιατρός, μὲ σταναγμὸ ἀνακούφισης. Ἀπὸ τὴν προφορὰ του καταλάβαμε πὼς ἦταν σωστοῦλος καὶ ὅτι σιάπτονταν κύκλος τὸ λογαριασμό.

Ἡ νύχτα πλάκωσε γοργή. Σιὸν Τρομπιὸ ἡ νύχτα πέφτει τεχνάτωτα, διαρκεῖ δυο καὶ μιὰ ἔξαψη νεύρων καὶ ὁ ὕστερα πάει φεύγει μὲ τὸν ἴδιο γοργὸ ρυθμό.

Ἀπὸ τὰ παράθυρα ἔμπαινε ἕνα φῶς ἀναμιμὸ καθὼς καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ ἐκείνη βαρειὰ μυρωδιὰ τῆς Ἀρσάδας, ποὺ ἔξουν τόσο καλὰ δοει διεσχισμὲ κάποτε τὴν Ἐρυθρά. Ὁ Τσάρλυ ἤταν χαμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα ἀπὸ μπαμπού κ' ἔπτυνε τὸ ἑβδομό του βίσκυ.

Ὁ Μονρφὲ βρμάτιζε διαρκῶς γευμιά, κασνίζοντας τὸ τρίτο πακέτο τῶν ἀπαλιῶν ἐκείνων γαλλικῶν του σιγαρέτων. Ἐγὼ πάλι καθόμουν σταυραπόδι, χάμω, σ' ἕνα μικρὸ ἀραδιὰ χαλί, μὲ ξέρουτας ποὺ νὰ χωθῶ. Εἶχε κλάψει ἀδιάκοπα μιὰ φτιάξη σαμπάνια· Πάμε-ρε κ' ἔρριχνα κάποτε-κάποτε καὶ μιὰ μετιὰ ἀπὸ τὸ πλαϊνό μου παράθυρο. Ἔστι γιὰ νὰ προσκυνεῖσοθῶ δῆθεν στὴν τοιογραφία τοῦ "Ἀδεν — τῆς Κόλκας αὐτῆς μένα, τῆς ἀθλητικῆς ζέστης καὶ τῆς ἀπόλυτης ἠρεμίας. Ἔβλεπα ἐστὶ ἕνα νησάκι χαμηλὸ ν' ἀπλώνεται πυραμίνο, πάνω σπὰ φόβη καὶ πυρωμένα νερὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἀνάμεσα σὲ ἕνα κόμπο ἀμμόλιθο, ἕνα μικρὸ ἀλμυρὸ ἀκρωτήριο ἀπὸ ἄμμο, ἀπὸ ἀμμόλιθο καὶ ἀμμόλιθο, ὅπου κάθε χρόνο, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνέμων, συσσωρεύονται κατὰ ἑκατομμύρια τὰ ἐξωτικὰ κοχύλια τοῦ Περσικοῦ Κόλπου καὶ οἱ περίεργοι ἐκεῖνοι σκελετοὶ τῶν παράξενων ψαριῶν τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Τέλος, κάποιαν ὥρα, συνήθα: κάποιος εἶχε κάτι ὀφλίσει πλιά μου:

— Κύτταξε λοιπόν, μὰ κύτταξε!...

Ἤταν ὁ Μπουὶκ. Βρισκόμασταν μέσα σὲ μιὰ μεγάλη βάρκα. Σ' ἀπόσταση δυοκοσίων μέτρων τὸ πλοῖο κάποταν σὰν δαδί, ἐνῶ πλάϊ του ὁ ἥλιος ρόδιζε.

Τὸ θέαμα ἤταν μεγαλόπρεπο. Μὰ θυμήθηκα πὼς μοῦ μὲ τὸ πλοῖο καιγόταν καὶ τὰ γειρόγραφα τοῦ πρώτου μου ρεσπρτὰζ καὶ σὰν συλλογίστηκα πὼς στάχτη γινόταν τὰ θνεμρὰ μου ν' ἀντέξω... Ἐλπίδες μου εἶχα ἡ φτηνὴ καὶ γιὰ πλούτη, ἔ, τότε πιὰ δὲν μοῦκανε ν' ἀντέξω...

Βιάστηκα νὰ ξεναλιποθυμήσω, πλὰ σὰν κορυσοῦσοῦλο! Ὀλαί!...

Ὁ Τσάρλυ σταμάτησε, ἀφιλιασμένος.

"Ἤμασταν — οἱ τρεῖς ζωντανοί — ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, κ' ἡ νύχτα ἔπλωνε ἕνα ἀδιαπέρασιο παραπέτο, πίσω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ Μπουὶκ ξεψυχοῦσε. Δὲν τὸν διαφέρνανε πιά. Μὰ ἀκούγαμε ἀκόμη τὴν ἀλαφριὰ σφυριχτὴ ἀναπνοή του, ποὺ σιόρταζε στὸ μικρὸ δωμάτιο μιὰ μεταλόρια μουσική, ποὺ ἔφερνε ἀνατρίχιλα, φρίκη καὶ τρόμο.

— Τί εἶναι, τελοσπάντων, ἡ ἄτιμη αὐτὴ ζωή! γόμλωσε ὁ Μονρφὲ, ἀνοίγοντας τὸ τέταρτο πακέτο σιγαρέτων. Ἐγὼ δὲν θὰ ξεζάσω ποτὲ πὼς τὴ γλύτωσε στὸ Μακαλέ, ἡ βρωδιὰ ποὺ οἱ Ἰταλοὶ τὰ κατέλαβαν... «ἀντιστάσεως μὴ οὖσης»...

— Τὴν ξέρω τὴν ἱστορία, εἶπε ὁ Τσάρλυ. Ὁστόσο μπορεῖς νὰ μᾶς τὴν ξαναπεῖς. Ἔνοι ἡ βιογραφία τοῦ Μπουὶκ θὰ γίνει πλήρης. Λοιπόν;...

— Τὸν πρωτογνώρισα στὴ Βομβάη, ἐξακολούθησε ἀιδιάνορος ὁ Μονρφὲ. Εἶχα πάει νὰ παραλάβω ἕνα φορτὶο δόξα τόννους μπενζαρίνα χασίσι γιὰ τὴν Λίγυπτο καὶ ἡ γνωριμία μας ἔγινε ἀντελὸς τυχαία, στὸ χαλὶ τοῦ ξενοδοχείου. Ἤτανε μ' ἕνα τσόφορο δημοσιογράφορας, ποὺ γύρευε ἀπὸ τὸ Ἀφγανιστάν, μετὰ τὴν ἐνδρρίση τοῦ Ἀμανουλλάχ. Μαζί τους ἤταν καὶ μιὰ χαριτωμένη νεαρὴ Ἀμερικάνα ὀξιότιμη, θαύμα σιλουετὲς καὶ φρεσκάδας. Ὁ Μπουὶκ τὴν εἶχε βάλει στὸ μάτι· καὶ τὴν εἶχε στήσει μιὰ στενή, στενότατη πολιορκία, μὰ ἡ μερὶ ἤταν καὶ πολιτεία: Τοῦβεκίγκε ἐνδιαφέρον, τὸν κοσκιὲς στὰ νάζια καὶ στὴ γλῶσα, μὰ κάθε φορὰ ποὺ ἔρθανε ὁ κόμπος στὸ χτένι, τοῦ γλυστροῦσε σὰν ζέλι. Φοῦρκα ποὺ τὴν εἶχε ὁ Μπουὶκ!...

Ἕνα πρωϊνὸ, βγήκαμε ἕλοι μαζὶ κοίρατο, κατὰ τὶς ἐλιὲς ἀγορές. Κοβῶς περνοῦσαμε ἀπὸ ἕνα πάρσιο παλιοσπίτι, τὸ ἐπιπεῖρο μὲτι τοῦ Μπουὶκ κυφρόνησε σ' ἕνα μικρὸ χαλί της Μπουγκάρης.

Σταμάτησε καὶ χώτσης τὴν τιμή.

— Τριακόσιες λίρες ἀκαπέσεται, εἶπε ὁ γέρο-Πάρσι. Ἔνοι τὸ ἀφαιάτερο καὶ πιὸ παλιὸ χαλὶ ποὺ βγῆρε ποτὲ ἀπὸ τὴ Μπουγκάρα.

— Ἔχει κιαλός, ἄν εἶναι ἀληθινό, εἶπε ὁ Μπουὶκ. Ὅπως ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κρίνω, γιατί δὲν ξέρω ἀπὸ χαλιά. Τὸ χαλὶ θὰ μοῦ τὸ στείλεις τὸ ἀπόγευμα στὶς 4 στὸ ξενοδοχεῖο μου, γιὰ νὰ τὸ δεξῶ σ' ἕνα φίλο μου εἰδικό. Ἂν αὐτὸς νὰ βρεῖ καλό, θὰ σὲ πληρώσω ἀμέσως, εἰδ' ἄλλος θὰ σοῦ τὸ στείλω πίσω.

— Σιμφωνοῦ, εἶπε ὁ κακομοίρης ὁ Πάρσι, βέβαιος γιὰ τὸ ἐμπόρευιά του.

Ἀμὰ ἀπαιωνιστήθηκαμε ἀπὸ τὸ κατάστημα, ὅλη ἡ παρέα ξέσπασε σ' ἕναν λατιοῦ στενότατον φρουνῶς ἕνας ἐπιδιπτικὸς γηραλὲς "Ἀθησσινὸς πολεμιστής, μὲ κάταπκα μαλλιά, ἔσκηψε πολίστυγη κ' ἀρχοντικὴ χλαμύδα καὶ μ' ἕνα παλιὸ γκρὰ περασμένο στὸν ὄμο. Ἔμεινε ἀκίνητος, ἀθώρφος κ' ἀτάραχος σ' ὅλη ἐκείνη τὴν ἀλλοφροσύνη!... Θὰ τὸν εἶχαν βέβαια δι

ΜΟΥΣΙΚΗ

FRITZ KREISLER

ΤΟΥ Κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Λίγα χρόνια πρίν—ίσως τοιάζει-στον διηγούνται οἱ παλαιότεροι—ἡ ἐμφάνιση ἑνός ξένου καλλιτέχνη στήν Ἀθήνα δηλώσνε ὅτι ἡ καριέρα του εἶχε περάσει τό ζενίθ κ' ἔκλινε στή δύση μουσικών μας δέν ὡρίμασαν ἀκόμα ἀρκετά γιά νά νοιώσει αὐτή τήν μουσική, εἴτε ἐπειδή εἴμεθα τότο ἐπιπόλαιοι ὅσοι τε εἶχε τήν «καλή» ἐμπνευση νά μᾶς προσφέρει τήν τέχνη του, ξέκοφτε ἠθικά ὀχι μόνο στήν διεθνή, ἀλλά ἀνώμη καί στή διική μας τήν ἐπιτίμηση. Ἀστόσο ἡ ἀγγδαία μεταπολεμική ἐξέλιξη ἀνέδασε, λίγο-πολύ, τόν τόπο μας—πάρ' ὅλον ὅτι μιά τραγική μοῖρα δόσερνε τήν πολιτική ζωή του—στό ἐπίπεδο λαῶν ὑπόπτων. Κ' ἔτσι ἡ σημερινή Ἀθήνα τῶν γραμμάτων καί τῆς τέχνης δέν βρίσκεται πιά στό ἐξευτελιστικό ἐπίπεδο τῆς χθές. Τά τελευταῖα χρόνια φιλοξενήσαμε ἀρκετούς ἀπό τούς ἐκκοκουτούς μουσικούς τῆς ἐποχῆς μας καί σήμερα εἴμεθα ἄξιοι ν' ἀκουσσοῦμε—γεγονός μεγάλο καί τιμή γιά μᾶς—ἕνα κορυφαῖο τῆς τέχνης : τόν Fritz Kreisler.

Δέν φανταζόμεθα νά ὑπάρχουν πολλοί ἀπό τούς ψιλοιις τῆς μουσικῆς, πού δέν ἔχουν ἴχνει, ἔστω καί σέ δίσκους γραμμοφώνου, τήν λαξευτή του δοξαριά, σ' ὅλους ὅμως ἐξακοντος θά εἶναι γνωστό τό ὄνομά του, πού ἔχει φθάσει στά πέρατα τῆς Γῆς. Τό κοινό ἀποδέχτηκε τόν ὑπερξηκοντούτη καλλιτέχνη μέ τόν ἀπόλυτο ἐκείνο θαυμασμό καί σεβασμό, πού ἐμπνέει μιά τέτοια αὐθεντία, κ' ἐξέφρασε τά αἰσθήματά του μέ εὐγενικά καί κρατημένα, ἀλλά ἀτέθειστα χειροκροτήματα. Πρώτη φορά εἴδαμε τό Ἀθηναϊκό κοινό νά χαιρετά τόσο ἐγκάρδια καί πολιτισμένα τόν ξένο του. Θαρρεῖς κ' ἀπαναλοῦσε στίς ψυχές ἕνός μας ἡ καλοσύνη κ' ἡ grandezza τῆς μορφῆς του, ἔτσι κάθως δεχόταν νά ἀφήσει ἐυγένεια τόν στοιχειόθη φόρο τιμῆς πού τοῦ ἀποδίδαμε.

Μέσα σέ μιά τόσο ἰδιόθεη ἀκμόφαρα, πού ἀφιλοχρήθηκε αὐθόρμητα μέ τό κοινό καί καλλιτέχνη, ἀκούστηκαν οἱ πρῶτοι ἦχοι ἀπ' τό κοντσέρτο εἰς Ρέ τοῦ Mozart. Μετά τό πρῶτο Τutti τῆς ὀρχήστρας πάίρνει τό θέμα—μιά ἀτίθη ἀγάνη ἐιδαστηρίου—τό βιολί. Εἶναι ὁρισκαλό κ' ἀναλύσει κανείς πού ἔγκαίτας ἡ νοστιέα στό παίξιμό του. Συναφαίρει μέ τόν γλυκύτατο παλμό τοῦ ἤχου, μέ τόν ἐλαστικό μά ὁλοζύντανο καί ποιντερό ρυθμό, μέ τήν ἀνάγλυφη ἀγωγική τῆς μελωδικῆς του φράσης. Κι' ὅμως ὅλα αὐτά δέν ἐξηγοῦν τό μοναδικό φαινόμενο μιᾶς τέτοιας τέχνης. Κάτι ἐνδόμυχα προσωπικό κρυμμένο στή φύση τοῦ τεχνίτη, κάτι ἀνεξήγητο στό ἀδύναμο ἀνθρώπινο μυαλό, κάτι πού θ' ἀποκαλούσε ἴσως κανείς θεῖο, ἄν δέν ἤθελε νά μετατρεψθεῖ μιά τόσο βαρειά λέξη, εἶναι ἐκείνο πού μίλησε τόσο ἔμφυσα σέ τόσες χιλιάδες εἰλαδῶν ἀκροατῶν.

Ἐπειτα ἀπό τήν πρώτη αὐτή κατάπληκτη ἐντύκωση, ἐπιβάλλονται κ' ἡ πνευματική λειτουργία, ὁλοκληρώνοντας τήν αἰσθητική ἀπόλαυση: ἀκούγαμε Mozart, ἀληθινά. Ὁλόμπιο Mozart παιγμένο μέ τήν ἄπειρη ἐκείνη τελειότητα, πού τόσο νοσταλγοῦμε καί δέν πλησιάσαμε ποτέ ἐδῶ, εἴτε ἐπειδή ἡ γενιά τῶν μουσικῶν μας δέν ὡρίμασεν ἀκόμα ἀρκετά γιά νά νοιώσει αὐτή τήν μουσική, εἴτε ἐπειδή εἴμεθα τόσο ἐπιπόλαιοι ὅσοι τε εἶχε τήν παραμελοῦμε.

Τήν ἀπέραντη νοητεία τοῦ Mozart ἀκολουθεῖ ἡ γαλήνια καί ὡρίμη ἐμπνεία τοῦ Beethoven. Ἔχομε ἀνάμη σ' αὐτά μας τήν Διονυσιακή ἀπόδοση αὐτοῦ τοῦ ἀριστουργήματος ἀπό τόν Busch, πού βλέπει ἐπιπόδο μέσ' ἀπό τό πρίσμα τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας στόν Beethoven τόν βασανισμένο θνητό, πού παλεύει μέ τίς ὑποχθόνιες δυνάμεις μιᾶς σκληρῆς, ἀναπότρεπτης εἱμαρμένης. Ὁ Kreisler ὅμως δέν ἀγαπᾶ τίς ψυχικές συγκρούσεις, τίς τραγικές ἀντιθέσεις, αὐτό θά μποροῦσαν νά διαταράξουν τήν κλασσική ἰσορροπία. Ἤρεμος, ἀτάραχος στή ψυσιολογική του διάθεση, ὑπηρετεῖ τό ἰδεῶδες τοῦ ἀπόλυτα ὡραίου, μακριά ἀπό κάθε ἐρμηνευτική κοσμοθεωρία. Κ' ἔτσι βγῆκε ἴσως λίγο θαμπός καί κρατημένος ὁ Beethoven κάτω ἀπό ἕνα ἦρο τόσο λεπτό κ' εἰλεδσθηρο, χαριαστικό ἀλλά ὅμως μέ μιά θερμότατη λαρυκή διάθεση, πού ἄπλωσε ἕνα πέπλο ἀραχνοῦφαντο στό ἔργο πέρα ὡς πέρα.

Μέ τό κοντσέρτο τοῦ Mendelssohn φανερώθηκε ἡ ἀπέριτη καμψότητα τῆς δοξαριᾶς τοῦ Kreisler, τό ἐξοτερικό αὐτό μέσον καί σίγμδλο μιᾶς ζωηρότατης διάθεσης, πού κορυφώθηκε στό παίγνιον τή μουσική στά σοδαρά, σάν κάτι ἀπ' τό ὁποῖον ἐξαρτᾶται τό μέλλον τους.

—Ὅστε, δέν σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ ἐπίδοση τῶν μαθητῶν σας στή μουσική ;

—Ἔχουν ὡρισμένα πλεονεκτήματα καί μερικά μειονεκτήματα. Εἶναι ἔξαφνα περισσότερο εὐχνεῖς ἀπ' τούς Εὐρωπαίους, ἀρπάζουν εἴκολα κέβνο πού τοῦς λέει ὁ δάσκαλος, τοὺς λείπει ὅμως ἡ ἐπιμονή κ' ἡ ὑπομονή νά τελειόσουν κέβνο πού ἀρχισαν καί ἄν ὁ δάσκαλος δέν καταβάλει ἐξαιρετικές

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11]

ΦΡΙΤΖ ΚΡΑΙΣΛΕΡ

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΔΔΕΙΩΝ
ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

Τό Ἑλληνικό Ὠδεῖο μᾶς ἀνοίγει πρόθυμα καί φιλόξενα τίς πόρτες του, γιά νά μᾶς δείξει τήν ἐσωτερική του ζωή, τούς διαδόχους τούς πάντα γεμάτους ἀπό ἕνα φανταστερό μαθητικό μελισσοκόλι, τή δουλειά του τήν τόσο σοβαρή καί τόσο ἀξιοπρόσεχτη.

Βρίσκω τόν κ. Τουρνάτσσεν, Γερμανό τήν καταγωγή, καί διαπνεομένο κοθηγητή τοῦ πιάνου στό Ἑλλην. Ὠδεῖον, ἀπό τά 1928.

—Εἶσστε εὐχαριστημένος ἀπό τό ἀπόγγελμά σας γενικά ;

—Νά σᾶς πῶ, εἶναι λίγο δύσκολο ν' ἀπαντήσει κανείς σ' αὐτό, γιατί ἀλείνει πολλά πράγματα αὐτή ἡ ἐρώτηση. Ἕνα μπορῶ νά πῶ. Τά πράγματα ἐδῶ εἶναι ἀλλοιότικα ἀπό τήν Εὐρώπη. Ἐκεῖ, ὅσοι ἀποφασίσουν νά φοιτήσουν σέ Ὠδεῖο, θέλουν νά γίνουν ἐπαγγελματίες καί γι' αὐτό κ' ὁ δάσκαλος, ἀλλά κ' οἱ μαθητές παίρνουν στά σοβαρά τό ρόλο τους. Ἐδῶ δέ γίνεται τό ἴδιο πάντοτε, ἀπό μέρους τῶν μαθητῶν δέβαια. Οἱ περισσότεροι, πού ἀποτιθέμενοι στά ὠδεῖα, σπουδάζουν μονάχα γιά νά μάθουν λίγη μουσική. Ὕστερα θά φύγουν, θά πάντρευτοῦν, θά κάνουν κάποιο ἄλλο ἐπάγγελμα, κρατώντας τή μουσική μονάχα γιά μόρφωση. Αὐτό εἶναι δέβαια εὐχάριστο ἀπό τή μιά μερά, γιατί δέν ὑπάρχει πληθωρισμός ἐπαγγελματιῶν ὅπως σέ ἄλλες χώρες, ἔχει ὅμως καί τοῦτο τό δυσάρεστο: κουράζουν πολύ τό δάσκαλο γιατί δέν παίρνουν τή μουσική στά σοβαρά, σάν κάτι ἀπ' τό ὁποῖον ἐξαρτᾶται τό μέλλον τους.

—Ὅστε, δέν σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ ἐπίδοση τῶν μαθητῶν σας στή μουσική ;

—Ἔχουν ὡρισμένα πλεονεκτήματα καί μερικά μειονεκτήματα. Εἶναι ἔξαφνα περισσότερο εὐχνεῖς ἀπ' τούς Εὐρωπαίους, ἀρπάζουν εἴκολα κέβνο πού τοῦς λέει ὁ δάσκαλος, τοὺς λείπει ὅμως ἡ ἐπιμονή κ' ἡ ὑπομονή νά τελειόσουν κέβνο πού ἀρχισαν καί ἄν ὁ δάσκαλος δέν καταβάλει ἐξαιρετικές

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ

ΤΟΥ Κ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

Ἔχει τέλος κοπάσει ὁ ἐγκαμιασμός ἑκάστου γιά τήν ἑλληνική ἐχτέλεση ἑνός ἔργου τοῦ Μολιέρου στό ἀρχαιότατο μας θέατρο, καί εἶναι καιρός νά πιάσει λίγο καί ἡ Ἱστορία.

Εἶναι ἐχτέλεση, ὄχι δέβαια θανατική, ὅπως τήν ἐννοεῖ μέ τούς γαλλισμούς τῆς ἡ κοθαρεύουσα. Σκέψη περίσταση αὐτή σωστό θά εἴπανε νά πεῖ κανείς: θανάσιμος ἀκρωτηριασμός.

Γιατί ὁ «Φαντασιόδης Ἀρρωστος» — ἔτσι θά τόν ἔλεγε ὁ ἀρχαῖος, μά καί ὁ σημερινός μας λαός μέ τήν ἀκριβολογία του — ἐπαγγέρεται ἀπό τόν ἴδιο τόν Μολιέρο «κωμῳδία — μίμος» (comédie - ballet) κ' ἔχει ὁπωδήποτε ἕνα ἡμέρο, τρία μέρη καί τρία ἐντεμέδια. Ἔχει ἀκόμη τόν χορογραφία, ἀκόμη τόν μουσική συνθέμενη ἀπό τό Γάλλο μουσουργό Μαρκαντώνιο Σαρπαντιέ (1634 — 1702), τό διάδοχο τοῦ Λοῦλλη στή μουσική συνεργασία μέ τό Μολιέρο. Ἀπό τούς δυό προλόγους ὁ πρώτος, ὁ καί μεγαλέτερος, φαντασμαγορικό εἰδύλλιο μέ πρόσωπα ἀπό τή θεολογία καί τήν ἑλληνική μυθολογία, δέν ἔχει σήμερα τόν τόπο του: εἶναι σπά 1675 ἐπίκαιρο ἐρώμιμο, χορευτικό καί τραγουδιστό, γιά τό βασιλέα Λουδοβίκο τό ΙΔ' καί τό νικηφόρο σερατό του. Ὁ δεύτερος ὅμως πρόλογος εἶναι σύντομος, 22 μόνο στίχοι, ἔχει ἄμεση συνάφεια μέ τήν ὑπόθεση τῆς κωμῳδίας, καί τόν τραγουδεῖ μιά δοκοσσούλα περιπαίζοντας τούς γιατρούς καί τήν ἀμάθειά τους. Οἱ μουσικοί αὐτοί πρόλογοι ἔχουνε μείνει, καί οἱ δυό, καταδικασμένοι σε ἔγγυια ἀπό τό μεταγραφική.

Ἐπίσης ἔχει ἀγνοηθεῖ ὁ μεταφραστής τά δυό πρῶτα ἐντερέδια. Τό πρῶτο καί μεγαλέτερο, μέ διάλογο, σερενάτες, τραγούδια, τέσσερα χορευτικά περάσματα καί πρωταγωνιστή τόν Πουλτσινέλλα τῆς Ἰταλικῆς Κωμῳδίας, εἶναι διασκεδαστικότατο. Προαγγέλλεται μάλιστα λίγο πρίν ἀδείσει ἡ πρώτη πράξη. «Δέν ἔχω ἄλλον κανένα γι' αὐτή τή δουλειά πιρά τό γέρο κωμῳδό, τό Πουλτσινέλλα, τόν ἐραστή μου» — λέγει ἡ Τουανέττα στόν Ἀγγελική. Ὁ μεταφραστής μεταδάντισε σέ Ἀναπολίτη «Καραγκιόζη» τόν Εὐρωπαῖο «Πουλτσινέλλα», ἔφαγε τόν ἐραστή, ἔφαγε καί τό ἐντερέδιο...

Τό δεύτερο ἐντερέδιο, Αἰγύπτιοι καί Αἰγυπτίες, ντυμένοι μαυρόπανα, χορευτηδοῦνε (δυό σεράσματα χορού) κρατώντας μαϊμουδάκια, καί συνοδεῦει τό χορό τους μιά περίφημη τριφωνία ἀπό γνναῖες, ποού ἔχει διασκευάσει τήν παλαιά μουσική τους γιά πιάνο καί τραγούδι ἕνας πολύ γνωστός καί στούς δικούς μας ἀκόμα μουσικοῦς κύκλους— ὁ Κάμιλλος Σαίν-Σάνς. Τό κομμάτι αὐτό εἶναι τυπωμένο καί βρίσκεται στό ἡμπόριο, ἐνῶ ὅλη ἡ ἄλλη μουσική τοῦ «Ἀρρώστου», ραῖ μέ τό μέθημα τῆς ὠδικῆς, τραγουδιστό καί αὐτό ἀπό τόν Κλεάνθη καί τήν Ἀγγελική, ἐπάρχει δέβαια στή Γαλλική Κωμῳδία. Ποιός ὅμως ἔχει τά μέσα, ἡ καλλίτερα, ποιός καταδέχεται νά τή ζητήσει ἀπό ἐκεῖ;

Ἀκόμα καί τό τρίτο ἐντερέδιο μέ τούς μπαφονικούς του στίχους καί τά τέσσερα χορευτικά του περάσματα, ὅπου γίνεται ἡ χειροτονία τοῦ ἀρρώστου σέ γιατρό, εἶναι μεταφρασμένο σέ ρυθμό ἀταίριαστο μέ τό μολιέρικό ρυθμό, καί παίχτηκε κουτσουρεμένο καί αὐτό μέ χορογραφία καί μουσική πρόχειρα ἑτοιμασμένες, ἀπό τῶν ἐνόντων· καί ὄχι σύμφωνα μέ τή μολιερική παράδοση.

Καί ὅμως... ὅμως ἡ παράδοση αὐτή ἔκρεστε καί εἶναι εἴκολο νά τηρηθεῖ. Φαίνεται ὅμως πώς καί σύ θεατρό μας, ὅποιο θέατρο, ἔχουν ἐφαρμογή διάφορες λαϊκές μας μαρτυρίες, μιά πού ἀναφέρει ἑγιά φράγμα κοινωνιῶν», ἄλλη γιά τό κεφαλοκάρια τῆς ἀλεποῦς», καί τρίτη γιά φρεταζόπά δρα-

Η 1η ΑΡΑΠΙΝΑ:

"Ὅπου νιάτα, ἡ χαρά
ρόδα ἀς σκορπά.
τά χείλη ἀς φιλοῦνται
ὅπου νιάτα, ἡ χαρά
ρόδα ἀς σκορπά.
στήν καρδιά οἱ κοιμοί ἀς κοιμοῦνται.

Η 2η ΑΡΑΠΙΝΑ:

Εἴν' ἡ ζωή φόπομη καί κερνά.

Τά ὀμορφά χρόνια
δέν εἶν' αἰώνια·
μέσα στά χώνια
βοιδά τάφόνια.
καί ὅσου ἀρέσει γερασιά,
ὄχως φλόγα ἡ καρδιά.

ΟΙ 3 ΑΡΑΠΙΝΕΣ ΜΑΖΙ:

"Ὅπου νιάτα, ἡ χαρά
ρόδα ἀς σκορπά.
τά χείλη ἀς φιλοῦνται
ὅπου νιάτα, ἡ χαρά
ρόδα ἀς σκορπά.
στήν καρδιά οἱ κοιμοί ἀς κοιμοῦνται.

(Πρῶτο πέρασμα τοῦ χοροῦ).

Η 3η ΑΡΑΠΙΝΑ:

Λέγει ὁ ἐρωτας βιάσσου
τί θέλει νά κάμεις·
Τό λέγ' ἡ νέα καρδιά σου ·
θέλεις τήν ὀγκιά σου ;
μόνον γιά μᾶς ἡ ἀγάπη σπήνει
βρόγια μαγικά.
τοῦ χαρίζει νά βρεδόκιες,
τά ἀνοιξε καρδιάνει
κάθε νιάν καί νιά.
Μέν τόση φέρνει λύπη,
τόσα σκορπά.
σου μᾶς λέγ, ἀς σᾶς λείψει
τό ἔρωτο καρδιοχτύπι
τοῦ ἔχ' ἡ ἀγκαλιά.

Η 2η ΑΡΑΠΙΝΑ:

Χαρά σ' ὅποιον βλάζρα
τό γλυκό φιλί
τί ἐρωστή
τοῦ ἀγκαλιάζει·
μ' ἀν ἄλλο κοντόχρα
αὐτός. τί πλιγή !

Η 1η ΑΡΑΠΙΝΑ:

Αὐτός τοῦ βλαλιό κοιτάζει
δέν εἶν' ἡ πλιγή·
μά χαλή
καί μαρός;
πέφτουν ὅπου σπάζει
μιά καρδιά φτωχή.

Η 3η ΑΡΑΠΙΝΑ:

Τί σκιρά νά κρατοῦνε
κ' οἱ νιές μας καρδιές;

Η 2η:

Πρέπει νά φιλοχτοῦνε
ἀπ' τίς μαργιολιές ;

Η 3η:

Η πυρά νά μεθοῦνε
μ' ἀγάπης χορές ;

ΟΙ 3 ΑΡΑΠΙΝΕΣ ΜΑΖΙ:

Ναί, ἀς χαρῶ τή ζωή·
μέ πόμορος· μέ λαχτάρες
ἡ ἀγάπη ἀς κρατεῖ ·
κι ἀν φέρνει τρομάρες,
σπαλίζει μ' χάρες
κορβιά καί φυχή.

Ν. Π.

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΙΣΧΥΛΟ

ΤΟΥ Κ. Μ. ΜΕΝΙΕ

Μέχρι τόν 19ον αἰώνα, τό ὄνομα τοῦ Αἰσχύλου δέν ἤταν γιά τή Γαλλία, παρά ἕνα μεγάλο ὄνομα χωρίς ἀπήχηση καί πολύ συχνά μάλιστα περιφρονημένο. Ὁ Μεσαιώνας δέν τό γνώρισε.

Τό 1557 ὁ Ἀνρί Ἐστιέν μᾶς ἔδωσε μιά ἱκανοποιητική ἔκδοση τῶν ἑπτά τραγωδιῶν πού μᾶς ἔμειναν ἀπό τόν πατέρα αὐτόν τῆς Ἑλληνικῆς Τραγωδίας. Ἀλλά εἴτε ἐξ αἰτίας τοῦ ξαφνικοῦ μεγαλείου τῆς ἀδρῆς μεγαλοφυΐας του, τῆς δυσκολίας τῆς γλώσσας του, εἴτε ἁπλῶς ἐπειδή οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς τοῦ 16ου αἰώνα ἤταν ἐπηρεασμένοι, μέσα στό θαυμασμό τους γιά τά ἑλληνικά Γράμματα, ἀπό τό περιωρισμένο αἴσθημα τῶν λατίνων ποιητῶν, ὁ Αἰσχύλος δέν εἶχε καμμιά ἐπίδραση. ἐπάνω τους. Ὁ 17ος καί 18ος αἰώνας ξακολούθησαν νά μήν ἐνοιῶν τό μεγαλεῖο του. Ὁ Μπουαλώ ἀρκετκνκε νά ἐπαναλάβει τήν ἀρκετά συνοπτική κρίση τοῦ Ὁράτιου. Ὁ Ρακίνας δέ βρίσκει νά δανειστεί ἀπ' αὐτόν τίποτε ἄλλο ἔξω ἀπό τό θέμα τῶν «Ἑχθρῶν ἀδελφῶν», ὁ Σωμαῖς περιφρονεῖ τόν «κυκεῶνα» του, ὁ Πέρ Ραπέν ἐθρισκε πώς δέν εἶχε «σχεδόν κομμιάν ἀρχή ἠθῶν καί εὑρήπεειας», ὁ Λά Ἀρπ ἔκρινε τό θεατρό του σάν «ἠμιβάρβαρο» καί ἐβεβαίωνε ὅτι «ὁ ὅλες του τίς τραγῳδίες εἶναι ἀτοθηγή ἡ παιδική ἡλικία τῆς τέχνης», ὁ Φοντενέλ τόν ἀποκαλοῦσε «ἕνα εἶδος τρελλοῦ», καί τέλος ὁ Βολταίρ τόν μεταχειρίζόταν μέ τήν ἀνελλαβή ἀφέλειά τοῦ σατυρικοῦ, πού κοροϊδεύει ὅ,τι δέν μπορεῖ νά ἐνιοήσει κ' ὅ,τι τόν ξεπερνάει.

Στή σύγχρονη κριτική καί στή σοφή σκέψη τοῦ 19ου αἰώνα πρέπει νά ἀποδοθεῖ ἡ τιμή τῆς ἀποκατάστασης τοῦ Αἰσχύλου. Στή Γαλλία ὁ ἄνθρωπος πού συνετέλεσε πιότερο στήν κατανόηση τοῦ θαυμάσιου ἔργου τοῦ ὑπέροχου τραγικοῦ, εἶναι ὁ Πώλ Μαζόν. Ἀφοῦ μᾶς ἔδωσε τό 1903, μιά μετάφραση τῆς Ὀρεστιάδας, δημοσίευε, στήν Collection des Universités de France μιά σπουδαία ἀπόψη τεχνικοριτική ἔκδοση τοῦ αἰσχύλειου κειμένου μαζί μέ μιά μετάφραση μεγάλης εὐσυνειδησίας καί ὀξύνειας, τήν ὁποία συμπλήρωσαν σαφεῖς καί ἐνδιαφέρουσες ὑποσημειώσεις. Τό 1928 μέ τή σοφή ἐξέρεια τῆς πένκας του, ὁ πολυκλαυτος Μωρίς Κρουαζέ, ἐμφάνισε ἕνα ἔργο μέ τόν τίτλο: «Αἰσχύλος— μελέτες πάνω στά δραματικά εἴδη μετά τοῦ θεάτρου του». Τό 1932 ἡ Μαρία Μπελκούρ ἔγραψε ἕνα Αἰσχύλο, ἀπό τόν δόριο ἀφελεῖστα κανείς ἀρκετά: Τό 1934 ὁ Ἀντρέ Μπελσόρ στό βιβλίο του «Ἡ Ἀθήνα καί τό θέατρό της» μιλάει μέ ἐνθουσιασμό γιά τήν μεγαλοφυΐα καί τό ἔργο τοῦ πρώτου ἀνάμεσα στούς μεγάλους Ἕλληνες τραγικούς. Καί τέλος τό 1935 ὁ κ. Ζάν Ντιμορτιέ μᾶς ἔδωσε ἕνα δοκίμιο γρομμένο μέ κατανόηση κ' εὐαισθησία: «Οἱ εἰκόνες μέσα στήν ποίηση τοῦ Αἰσχύλου».

Τόσα ἔργα, ὅσο κ' ἄν ἐκθηλοῦν τήν κλίση τῶν συγχρόνων γιά τό πνεῦμα τοῦ Αἰσχύλου, εἶναι ἀστόχο μακρυά ἀπό τό νά ἐξαντλήσουν ὅ,τι θά ἤταν δυνατό — παρ' ὅλα ὅσα γράφτηκαν ἀπό τόν Πώλ ντέ Σαίν Βικτώρ, τόν Σαίν Μάρκ ντέ Ζιραντέν, τόν Βέλ καί τόν Σεσάν— νά γραφτεῖ ἡ νά εἰπωθεῖ ἀκόμη πάνω στόν μεγαλύτερο τραγικό τῶν αἰώνων. Μέσα στό νέο του βιβλίο ὁ κ. Ζώρζ Μεωτίς μπόρεσε νά συνδέσει τ' ὄνομά του μέ τήν πιό θετική καί τήν πιό διειδυτική ἀναζήτηση πού γνωρίσαμε ὡς τώρα πάνω στή θρησκευτική καί μυστικόπαθη μεγαλοφυΐα πού ἐνέπνεε καί καθοδηγοῦσε τήν ἐλευσίνεια ψυχή τοῦ Αἰσχύλου. Συνεχίζοντας τήν εὐγενικιά καί ἀξέπτη προσπάθειά του ν' ἀποδίβει πάντοτε πιό αἰσθητοῦς θησαυροὺς τῆς σοφίας καί τῆς ζωογόνας ἐλπίδας πού μᾶς κληρονόμησε ἡ Ἑλλάδα, ὁ συγγραφέας τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, τῶν Ἀναζητήσεων πάνω στόν Πυθαγορισμό, καί τῆς πει τή θεία Πρόνοια κάτω ἀπό τή φανομενική ἀταξία, τόν νόμο πίσω ἀπ' τό μοιραῖο, τή δικαιοσύνη μέσα στ' ἀντίποινα, καί πού σ' ὁλόκληρο τό ἔργο του διαπηρύττει καί τραγουδεῖ τήν πίστη του στή Θεία Δίκη πού διευθύνει καί διατάζει τό τέλος τοῦ ἀνθρώπου καί τή μοῖρα τοῦ κόσμου. Κι' ἐπειδή τό ἔργο τοῦ Αἰσχύλου ἤταν τό ἔργο ἑνός θαυμασιου ποιητή, κι' ἑνός ἀτοχαστή μεγάλου, εἶναι ἀληθινά ἀλιθερό πού ὁ καιρός ἐξαφάνισε τό μεγαλύτερο μέρος του. «Ὁ Αἰσχύλος, λέγει ὁ Πώλ ντέ Σαίν Βικτώρ, ἔγραψε ἑνενήντα τραγῳδίες ἀπ' αὐτές μέχρου ἑπτά· αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο ποιητικό ναυάγιο τῆς ἀρχαιότητας. Μαζί μέ θησαυρούς μεγαλοφυΐας, μιά ρωρεία μύθων, παραδόσεων καί θρύλων ἀναγόμενων πολύ πέρα ἀπ' τόν Ἡσίοδο καί τόν Ὅμηρο στή γέννεση τῆς ἑλληνικῆς σκέψης, χάθηκαν μέ' τή μεγάλη αὐτή καταστροφή. Ἕνας ὁλόκληρος κόσμος ἔσβησε μέσ' τόν κοπνό μερικῶν χειρόγραφων ἀφανισμένων ἀπ' τή φωτιά».

Τό κείμενο τῶν τραγῳδιῶν πού μᾶς μένουν ἀπ' τόν Αἰσχύλο ἀνάγεται, στό σύνολό του, στόν Αἰσχύλο τόν ἴδιο, ὑηλαδή ὅπως τό λέγει ὁ κ. Πώλ Μαζόν, «στό χειρόγραφο πού παρέδιδε στούς ἠθοποιούς καί τοῦ ὁποίου μερικά ἀντίγραφα κυκλοφοῦσαν ἔπειτα στήν ἀγορά τῶν Ἀθηνῶν». Ὡστόσο, μετά τό θάνατο τοῦ ποιητή, οἱ ἠθοποιοί ἐπαναλαμβάνοντας τίς τραγῳδίες τοῦ Αἰσχύλου βέν ἀρκοῦντο νά τίς παριστάνουν ὅπως εἶχαν γραφτεῖ σέ τέτοιο σημεῖο τίς προσαρμόζαν στίς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ ἡ στήν ἰδιοτροπία τοῦ προσωπικοῦ τους γούστου, πού ὁ Λυκοῦργος ἀναγκάστηκε νά πάρει τήν ἀπόφαση νά καταρτίσει ἕνα ἐπίσημο κείμενο τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν καί ἀπαγόρευε στούς ἠθοποιούς ν' ἀπομακρόνονται ἀπ' αὐτό. Ἀργότερα ὁ Ἀριστοφάνης τοῦ Βυζαντίου βοηθούμενος ἀπ' ὅλα τά χειρόγραφα πού ἔχει συλλέξει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀνέλαβε ὁ ἴδιος νά ἐκδώσει τό πρῶτο τελειωμένο κείμενο τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν καί ἀπαγόρευε στούς ἠθοποιούς ν' ἀπομακρόνονται ἀπ' αὐτό. Ἀργότερα ὁ Ἀριστοφάνης τοῦ Βυζαντίου βοηθούμενος ἀπ' ὅλα τά χειρόγραφα πού ἔχει συλλέξει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀνέλαβε ὁ ἴδιος νά ἐκδώσει τό πρῶτο τελειωμένο κείμενο τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν καί ἀπαγόρευε στούς ἠθοποιούς ν' ἀπομακρόνονται ἀπ' αὐτό. Ἀργότερα ὁ Ἀριστοφάνης τοῦ Βυζαντίου βοηθούμενος ἀπ' ὅλα τά χειρόγραφα πού ἔχει συλλέξει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀνέλαβε ὁ ἴδιος νά ἐκδώσει τό πρῶτο τε-

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Ἐπιβεβαίωση Γαλλικοῦ φίλμ αὐτῆς τῆς ἑβδομάδας στά κινηματοθέατρα τῆς Ἀθήνας ! Ἡ «Ἄνα Μάρια» στό «Ἡράκλεις», ἡ «Γκαρσόν» στό «Τιτάνια», ἡ «Δεξιά κορτσίνα» στό «Ρέξ» ! Χαρά καί συγκίνηση, ἀφοῦδής γι' αὐτό τό λόγο, ἀνάμεσα στούς ψιλοὺς τοῦ κινηματογράφου, ποὺ τόν τελευταῖο αὐτό καιρό, ἐμόνωμα ἀποφάσεων καί καταναρκόσεων τά πρωτεῖα τῆς κινηματογραφικῆς παραγωγῆς, στό Γαλλικό ἀποθνίτιο. Καί πρίν ἀπ' ὅλα : ἡ «ΛΕΣΧΗ ΚΟΡΙΤΣΩΝ» ποὺ παίζεται στήν ὁρκάία «ἀλλα τοῦ «ΡΕΞ» εἶναι ἕνα φίλμ ἀπό κατόθεσιν νά πού ζήλεψαν τήν ἐπιτυχία τῶν «Παρθένων μέ σπολή», ἀλλά καί πού κατόρθωσαν νά τίς φτάσουν, ἄν ὄχι ἀπό ἀποψη ἐπιδείξεως (πολύ δόσκολο εἶναι νά φτάσεις μιά μάγισσα τήν ὀθεία τῆς πρωτότυπης Ἡσίοδο καί τόν Ὅμηρο στή γέννεση τῆς ἑλληνικῆς σκέψης, χάθηκαν μέ' τή μεγάλη αὐτή καταστροφή. Ἕνας ὁλόκληρος κόσμος ἔσβησε μέσ' τόν κοπνό μερικῶν χειρόγραφων ἀφανισμένων ἀπ' τή φωτιά».

Τό κείμενο τῶν τραγῳδιῶν πού μᾶς μένουν ἀπ' τόν Αἰσχύλο ἀνάγεται, στό σύνολό του, στόν Αἰσχύλο τόν ἴδιο, ὑηλαδή ὅπως τό λέγει ὁ κ. Πώλ Μαζόν, «στό χειρόγραφο πού παρέδιδε στούς ἠθοποιούς καί τοῦ ὁποίου μερικά ἀντίγραφα κυκλοφοῦσαν ἔπειτα στήν ἀγορά τῶν Ἀθηνῶν». Ὡστόσο, μετά τό θάνατο τοῦ ποιητή, οἱ ἠθοποιοί ἐπαναλαμβάνοντας τίς τραγῳδίες τοῦ Αἰσχύλου βέν ἀρκοῦντο νά τίς παριστάνουν ὅπως εἶχαν γραφτεῖ σέ τέτοιο σημεῖο τίς προσαρμόζαν στίς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ ἡ στήν ἰδιοτροπία τοῦ προσωπικοῦ τους γούστου, πού ὁ Λυκοῦργος ἀναγκάστηκε νά πάρει τήν ἀπόφαση νά καταρτίσει ἕνα ἐπίσημο κείμενο τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν καί ἀπαγόρευε στούς ἠθοποιούς ν' ἀπομακρόνονται ἀπ' αὐτό. Ἀργότερα ὁ Ἀριστοφάνης τοῦ Βυζαντίου βοηθούμενος ἀπ' ὅλα τά χειρόγραφα πού ἔχει συλλέξει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀνέλαβε ὁ ἴδιος νά ἐκδώσει τό πρῶτο τε-

«ΑΝΝΑ ΚΑΡΕΝΙΝΑ» — ΓΚΡΕΤΑ ΓΚΑΡΜΠΟ — «ΑΤΤΙΚΟΝ»

ποὺ συμπεράσματός τον ποὺ εἶναι : «Πρέπει ἐνάντια στή φύση, ἀλλά, πά

Η ΠΑΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ

Η ΗΡΩΪΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΛΟΥΪ ΠΑΣΤΕΡ

Τότε, ὁ Πασταὶ ἀρχίζει φανταστικὰ πειράματα. Μὲ τοὺς βοηθούς του, σὰν σκυφὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀγνοιας, κυνηγᾶ τὸ ἀσύλληπτο μικρόβιο. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ Ἐπιστήμη χρησιμοποιεῖ τέτοια ἀντιεπιστημονικὰ μέσα γιὰ νὰ φτάσει στὸ σκοπό της. Τὸ μικρόβιο τῆς λύσσας ὑπάρχει. Οἱ ἐπιθανάτιοι σπασμοὶ τῶν ζώων πάνω στὰ ἁπλὰ πειραματόζεστα, τὸ φοιαγτικὸ σύμπλασμα τῶν σιελῶν ποὺ σπαρζίουν κι' ἀγανιοῦν κάτω ἀπὸ τὸ ἀμείλιχτο τρυπάνι, ποὺ δίνοντα ἀνοίχτα τὰ κρανία τους, ἀποδείχνουν τὴν καταπληκτικὴ ἐπίδραση τοῦ δηλητηρίου στὸν ζωϊκὸ ὀργανισμό.

Ὁ Πασταὶρ πιστεύει σὰν τελικὸ θρίαμβο, κὰι τὴν τιότη του σίγουρα μὲ μιὰ ζωογόνα πνοὴ τὴν μεταδίδει στοὺς βοηθούς του; σὲν Ροὺ καὶ τὸν Τσάμπελαντ. Κλείνονται κι' οἱ τρεῖς μαζὶ σὲ ἐργαστήρι τῆς ὁδοῦ τὲ Ὀλίμ, μὲ μόνη συνταροφιὰ τὰ μισοκαμένα κι' ἐπιώδινα ζῶα, ποὺ χρησιμοποιοῦν σὰ κειράματά τους. Μερόνυχτα ἀδιάφορα σκύβουν οἱ νεαροὶ ἐπιστήμονες, πάνω στοὺς ρατήρισς τους. Ὁ Ἰδρώτας μουσκεύει τὰ ρούχα τους, κι' ὁ Πασταὶρ, σὰν δεσποτάδικας τοὺς ἐπιβλέπει ἔγγυτος κι' ἀπαιτητικός. Ἡ ἀνθρωπότητα περμένει ἀπ' αὐτὸν νὰ σκοβὶ κι' ὁ Πασταὶρ δὲ θέλει νὰ διοψεύσει τὶς ἐλπίδες τῆς. Ἡ μόνη διακοπὴ ἔχει νὰ γείνει ἀπὸ τὴν ἀδυναμία τῆς ὑγείας σκύλου σὲ νεαρὸ ἐπιστήμονα, πάνω στοὺς ρατήρισς τοῦ Ροὺ. Ὁ Ἰδρώτας μουσκεύει τὰ ρούχα τους, κι' ὁ Πασταὶρ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΑΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΤΑ ΩΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

ΓΝΩΜΕΣ ΤΗΣ Κ. Α. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στήν κ. Α. Θεοδωροπούλου, τήν σοφή καὶ διακεκριμένη μουσικολόγο, ἀλλὰ καὶ ἐξαίρετη παιδαγωγό τοῦ πιάνου, θέσαμε ἀρκετὲς γραπτὲς ἐρωτήσεις ἐπάνω στὰ μουσικὰ μας προβλήματα. Ἡ κ. Α. Θεοδωροπούλου εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ ἀπαντήσει σὲ δυὸ ἀπ' αὐτὲς ἐπίσης γραπτῶς. Μεταφέρω ἔτσι ἐδῶ αὐτοῦσιο τὸ κείμενο τῶν ἀπαντήσεών της.

Ν. Α.

Σὰν καθηγήτρια ποὺ ἐργάστηκα γιὰ πολλὰ χρόνια καὶ στὰ τρία Ὠδεῖα μας, πρέπει νὰ σᾶς πῶ πὼς ἡ μορφωτική δουλειὰ ποὺ γίνεται σὲ ὅλα εἶναι δσο παίρνει σοβαρή. Μπορῶ μάλιστα νὰ σᾶς διαβεβαιώσω πὼς ἀπὸ παιδαγωγικὴ ἄποψη, εἶναι πολὺ σοβαρότερη ἀπὸ ἐκείνη, ποὺ γίνεται στὰ μεγάλα Ὠδεῖα τῆς Εὐρώπης. Γιατὶ ἐμεῖς ἐδῶ προσπαθοῦμε μὲ κάθε τρόπο νὰ βγάλουμε κάτι κι' ἀπὸ τὸ μαθητὴ ποὺ δὲν ἔχει σχεδὸν τίποτα μέσα του ἢ ἐλάχιστο. Ἐνῶ ἔξω ὁ μαθητὴς ποὺ ἔχει ταλέντο κυττάζει μόνος του νὰ πάρει ἀπὸ παντοῦ ὅ,τι τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ τελειοποιηθεῖ. Καὶ τὸ βρίσκει στὸ περιβάλλον τὴ μουσικὴ στὰ πολλὰ καὶ ποικίλα κονσέρτα, στὰ ἰδιαίτερα κοὺρ εἰδικῶν καθηγητῶν. Τὸ κακὸ μόνο σὲ μᾶς εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ὠδεῖο Ἀθηνῶν, τὰ ἄλλα δύο εἶναι οἰκονομικὰ ἐξασφαλισμένα, κατανοῦν ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις, κάθε ἄλλο βέβαια παρὰ προσοδοφόρες καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ζηλιώνεται ἡ τέχνη. Γι' αὐτὸ ἐπανέρχομαι σὲ μιὰ πρότασή ποὺ εἶχα κάνει πρὸ χρόνων καὶ ποὺ νομίζω πὼς ἂν γίνει δεκτή, θὰ τακτοποιηθοῦν πολλὰ πράγματα μουσικά. Ἐξηγοῦμαι. Νὰ καταρτισθεῖ ἕνα ἐνιαῖο πρόγραμμα ἐξετάσεων γιὰ τὰ διπλώματα καὶ τὰ πτυχία, γιὰ ὅλα τὰ Ὠδεῖα. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ νὰ τὸ καταρτίσει μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ καθηγητὰς εἰδικοὺς ὅλων τῶν Ὠδείων καὶ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Τὰ διπλώματα καὶ τὰ πτυχία νὰ δίνουν ἀπὸ μιὰν ἐξετασιστικὴ ἐπιτροπὴ ἀπὸ μουσικοὺς εἰδικοὺς ἀπὸ τὸν ἔξω. Ἐπειτα ζηλιόνονται δσοι δὲν ἔχουν ἕνα τέτοιο ἐπίσημο δίπλωμα ἢ πτυχίο. Μπορεῖ μάλιστα καὶ νὰ τιμωρεῖται ὅποιος τὸ κάνει. Γίνεται ἔτσι διπλὸ κακό. Πρῶτον στραβομοθκίνουν τὰ παιδιά, παίρνουν κακιὲς συνήθειες ποὺ δύσκολα ξερριζώνονται, ἔπειτα ζημιώνονται ἐπαγγελματικὰ οἱ καλοὶ καθηγηταί, ποὺ ἔχουν χιλόπεζα προσόντα καὶ πεῖρα μακροχρόνια. Γιατὶ εἶναι φυσικὸ μιὰ κοπέλλα, ποὺ μόλις ἔχει φτάσει στὴ μέση σχολή, νὰ παίρνει φτηνὰ γιὰ νὰ τραβήξει μαθήτριες, καὶ οἱ γονεῖς, ποὺ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνουν, νὰ τὴν προτιμήσουν, ἀφοῦ μάλιστα θὰ πηγαίνει σπίτι τους καὶ δὲ θὰ τρέχει τὸ παιδί τους στὰ Ὠδεῖα.

Μὲ τὸ δρόμο δμως ποὺ πῆρα, φοβοῦμαι πὼς θὰ εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπαντήσω σ' ὅλα σας τὰ ἐρωτήματα, στὸ χῶρο ποὺ φαντάζομαι πὼς μοῦ διαθέτετε.

Θὰ περιοριστῶ λοιπὸν στὸ ζήτημα τοῦ μελοδράματος ποὺ τὸ θεωρῶ τὸ ζωτικότερο ἀπ' ὅλα γιὰ τὸν τόπο μας. Ἡ ἵδρυση τοῦ ἐθνικοῦ μελοδράματος εἶναι ἀ π α ρ α ί τ η τ η καὶ ἐ π ε ί γ ο υ σ α. Καμαρώνομε ὅλοι μας γιὰ τὶς ἐπιτυχίες τῶν νεαρῶν μας καλλιτεχνῶν στὶς μεγάλες λυρικὲς σκηνὲς τοῦ ἐξωτερικοῦ, μιᾶς Μαργαρίτας Πέρρει, μιᾶς Ὀντέτας Ζυγομαλᾶ, μιᾶς Ἑλένης Νικολαΐδου, χτεσινῆς ἀκόμα μαθήτριας τοῦ Ἐθνικοῦ Ὠδείου καὶ τόσων ἄλλων. Καὶ ὅμως εἶναι νὰ καίγεται ἡ καρδιά μας ποὺ ἀναγκάζονται τὰ μουσικά μας αὐτὰ πουλιὰ ν' ἀφίνουν τὴ ζεστὴ φωλιά τους καὶ νὰ τραγουδοῦν τὸ γλυκό τους τραγοῦδι στὴν ξενιτειά. Κι' ἔπειτα νὰ βγάζομε ἐμεῖς συνξάλλαγμα γιὰ νὰ φέρνομε διάφορες ξένες μετριότητες νὰ τραγουδοῦν μὲ τὴ συμφωνική μας ὀρχήστρα. Καὶ τί θὰ γίνουν τόσοι ἄλλοι ποὺ δὲν τοὺς ἐχαμογέλασε ἡ τύχη γιὰ νὰ πάρουν τὸ πέταγμά τους στὸ ἐξωτερικό; Μιὰ Νικήτα, μὲ τὴ μαργαριταρένια φωνὴ καὶ τὴ σπάνια μουσικότητα, ἕνας Στεφανίδης, μὲ θερμὸ δραματικὸ τεμπεραμέντο καὶ φωνὴ ἐλεοῦδο, ἕνας Μοχρόνης, γιὰ νὰ μιλήσω μόνο γι' αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες; Τὰ εἶπε καὶ τὰ ξανσεῖπε ὁ κ. Λάππας. Τὰ ἔγραψε καὶ τὰ ὑπογράφαμε ὅλοι δσοι ἀγαποῦμε τὴ μουσική καὶ πονοῦμε νὰ βλέπομε τὰ ταλέντα μας νὰ πηγαίνουν χαμένα.

Δὲ θέλω νὰ μιλήσω γιὰ τίποτα ἄλλο. Θὰ ἤθελα νὰ εἶχε χίλια στόματα καὶ νὰ φωνάζω ἀπὸ τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ σὲ κείνους ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀκούσουν:

Μελόδραμα! Μελόδραμα! Μελόδραμα! Αὐτὸ ζητεῖ κι' αὐτὸ χρειάζεται ὁ τόπος μας.

Ὡς ποὺ νὰ μᾶς ἀκούσουν.

ΑΥΡΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε κ. Φοτιάδη,

Ἕνα πολὺ σοβαρὸ ζήτημα ἀσκοῦσλεῖ τὴν τελευταίο καιρὸ τὶς στήλες τῶν ἀγαπητῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» σχετικὸ μὲ τὴν ἕδρα τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας.

Ὁ κ. Ἀρ. Ἀγγελίδης, ἀκολουθόντας τὴ γνώμη τοῦ κ. Θ. Προδρόμου, φτάνει στὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ ἕδρα τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλλην. Φιλολογίας πρέπει νὰ διαιρεθεῖ σὲ δύο, πὼς ὁ καθηγητὴς κ. Βέης πρέπει νὰ περιορίστεῖ στὴ διδασκαλία τῆς Μεσαιωνικῆς, καὶ τὴν διδασκαλία τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας νὰ τὴν πάρει κάποιος ἄλλος νέος καθηγητής.

Καὶ γιὰ νὰ θεμελιώσει τὴν γνώμη του, φέρνει ἐπιχείρημα : «Τυπικὰ μπορεῖ ὁ κ. Βέης νὰ εἶναι καθηγητὴς καὶ τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας. Αὐτὸ λέει τὸ πρόγραμμα. Στὴν πραγματικότητα ὅμως διδάσκει μόνον Μεσαιωνικῆς».

Καὶ δεύτερο: «Εἶναι ἀπολύτως ἀνοίκειο νὰ ἀνεξαρτησία τῆς ἀνεξαρτησία τῆς διδασκαλίας τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας, τῆς μεταπολεμικῆς, στὴν ἐνότητα τῆς Φιλολογικῆς Παρόδοσης».

Στὴν πραγματικότητα ὁ κ. Βέης δὲν διδάσκει ἀλειτότερο Μεσαιωνικὴ Φιλολογία, μὰ Νεοελληνικὴ.

Θάταν σωστὸ ὁ κ. Ἀγγελίδης, κατὸ καὶ κάθε ἄλλος ἀντάξιός τῆς τὴ δέσις τοῦ χοιρισμοῦ τῶν δύρῶν, νὰ εἶχε παρακολουθήσει τὰ μαθήματα τοῦ κ. Βέη.

Θὰ ἔλεγε τότε πὼς φέτος διδάσκει μιὰ ὥρα Κρητικὸ Θέατρο καὶ μάλιστα Ἐρωφίλη, μιὰ ὥρα Ἐθνολογία καὶ δυὸ ὧρες Νεοελληνικὴ μυθοπλάσμα καὶ διήγημα. Στὸ ἰδιαίτερο φροντιστήριό του γίνονται μελέτες γύρω ἀπ' τὸν Παπαδιαμάντη, τὸν Παλαμᾶ, τὸν Καρυωτάκη, γύρω ἀπ' τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι κλπ.

Ἡ ἕδρα κατανομὴ τῆς διδασκαλίας γινόταν καὶ στὸ προηγούμενα χρόνια 1935, 1934 κλπ.

Τὸ δεύτερο ἐπιχείρημα φέρνει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας ἀπ' τὴν Μεσαιωνική.

Μὰ πολλὰ ἐρωτήματα δημιουργοῦνται. Ἡ Μεταπολεμικὴ λογοτεχνία μας εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπ' τὴν Μεσαιωνική καὶ τὴν Ἀρχαία ; Ἔτσι ξεκόβεται πρέπει νὰ τὴν μελετᾶμε, χωρὶς φιλολογικὴ παρόδοση, χωρὶς ἱστορικὴ συνέχισμα; Εἶναι δυνατὸ νὰ κατανοήσουμε τὴ Νεοελληνικὴ Φιλολογία, χωρὶς τὴ γνώση τῆς Μεσαιωνικῆς; Καὶ ποιὸς θὰ δοεθεῖ νὰ διδάξει Νέα Ἑλληνικὴ Φιλολογία, χωρὶς ἀνάγκη τὴ Μεσαιωνικὴ μας; Ποιὸς θὰ μπορέσει νὰ συνδυάσει τὴν ἀστείρευτη πηγὴ Μεσαιωνικῶν γνώσεων, τὸν πλοῦτο τῆς βιβλιογραφίας, τὸ κριτικὸ μυαλὸ τὴν ἐνθουσιώδικη ψυχή, τὴ σοφία καὶ τὴν ἀγάθυστη μόρφωση τοῦ ἀπαράμιλλου μεγάλου δασκάλου μας, Νίκου Βέη; Ἀντὶ νὰ διευρυθεῖ ἡ ἕδρα, ἄς παρακληθεῖ θεριὰ ἀπ' τὴ Σχολὴ ὁ κ. Βέης καὶ διαιρε

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΒΡΑΣΙΔΑ ΤΣΟΥΧΛΟΥ

(ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ)

ΤΟΥ Κ. ΣΠΥΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο κ. Βρασίδας Τσούχλος άνήκει ρο; Μιά έπιστροφή στό Μουσείο ά-στή γενεά τών νέων ζωγράφων πού σάν σέ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ κα-πῆραν τήν πνευματική καί καλλιτε-χνική τους ἀνατροφή μακρυά ἀπό τό θόρυβο τῆς παρακμῆς τοῦ μον-τερνισμοῦ. Στάθηκε μιάν ἐποχή πού φύτισης κινδύνεψε καί τούτο ὁ κί-δλες οἱ φυλές τοῦ Ἰσραήλ. εἶχανε νημα νά ξεφύτσει σέ ἄθειο δόνυμα

Β. ΤΣΟΥΧΛΟΥ

κατακλύσει τά καφενεῖα τοῦ Μο-παρνάς γιά νά δοκιμάσουν τά ξεθυ-μασμένα ἀμέντια τῆς νέας τέχνης. Τό ἀναμφισβήτητα ρωμαλέο ξενή-κωμα τοῦ κοβισμοῦ εἶχε φορμαρι-σθεῖ πιά σέ τέχνη. Κοσμησαστή χω-ρίς ν' ἀφήσει πίσω του ἄλλο ἀπό μιά δυνατή σφραγίδα στήν τέχνη τῆς καθημερινῆς ζωῆς, στό κομψο-τέχνημα, στήν ἀφίσα, στό σερβίτσο, στό ἔπιπλο. Ἡ «λυρική» στροφή τῶν κυβιστῶν δέν ἐκάρυνε οὔτε κι' αὐτή τό ἀχόρταγο μάτι τοῦ διψασμένου μεταπολεμικοῦ πλήθους ἔξω ἀπό λί-γους ἀλκοολικούς τῆς τέχνης τῶν χρωμάτων καί τῆς γραμμῆς. Οἱ fauvistes ἀρώνοντο κλεισμένοι μέσα σέ μιά χρωματική ζούγκλα, οἱ συρ-realistes μπέρδευαν τή ζωγραφική μέ τήν ἀλχημεία οἱ ἐξπρεσσιονιστές ἀφιναν τό συναίσθημα λεύτερα ἀπο κάθε χαλινάρι νά ὀργώσει ὅλα τ' ἄλλα χωράφια ἔξόν ἀπό ἐκεῖνο τῶν πλαστικῶν τεχνῶν..

Τό ρεμπελιό τῶν κάθε λογῆς «ισμῶν» εἶχε γίνει ὑπόθεση ἀπόφασης λίγων παλαβῶν καί δέν ἔλειπαν οἱ «ἐστέτ» πού τούς ἐστήριζαν φα-νατικά ὅσο διατηροῦσαν τή φρεσκά-δα τοῦ νεολογισμοῦ καί τῆς ἀνακάλ-λυψης.

Οἱ δρόμοι πού ἄνοιγαν κείνη τήν ἐποχή μπροστά στό νέο τεχνίτη εἶ-τανε χωρισμένοι. Κεκάθαρα.

Εἶτε θά νάπεργε κείνον ὅπου μπορόσσε μέ λίγο κόπο γ' ἀρπάξει ἕνα ὁποιοδήποτε μπαράκι νά τό στολίσει καί μέ δικά του κορδελάκια φτάνει νά εἴχεν ἐφευρετικότητα, ἐ-ξυπνάδα καί γοῦστο καί νά τρέξει μέσα ἀπό τό ἄριστρο πλῆθος νά προ-λόβει τή φτερωπόδαρη καί κοντό-φαλμη φήμη πού σεργιανοῦσε στήν πολυσύχναστη τοῦτη λεωφόρο περι-κυκλωμένη ἀπό, τούς μεγαλοεπιχειρ-ηματίες τῆς ζωγραφικῆς, νά τῆς φέρει καί τή δική του τήν ἐπινύφη καί νά κερδίσει τήν ἐφήμερη καθέ-ρωση — εἴτε θά ἔστρεφε πρός τόν ἐ-ρημωμένο δρόμο τῆς περισυλλογῆς, τῆς ἀνασυγκρότησης, τῆς σκληρῆς δουλειᾶς καί τῆς ἐπίμονης προσπά-θειας.

Τά νιάτα τότε διάλεξαν τό δεύτε-

ΤΣΑΚΩΝΙΣΣΑ

καί σε σχολή. Ἡ τέχνη σταματόθε-σε μιάν ὡρισμένη ἐποχή. Ἀπό τόν Ντελακροιά καί κάτω. Μερικοί συ-χαρνάσαν καί ἀπόν Ρενουάρ καί στόν Σεζάν τό ὅ,τι ζωγραφίσανε. Ὑπερβολές. Δέ χωράει ἀμφιβολία.

Β. ΤΣΟΥΧΛΟΥ

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

πός, ζῆμα ξεκαθαρίσει ὁ κουρνιαχτός πού ξεσηκώθηκε τό πρῶτο τέταρτο τοῦ αἰῶνα μας ἀπό τούς μιμητές καί ὄχι τούς μαθητές συνεχιστές. γύρω ἀπό τίς ἔντονες καί ἀλαζόν-τανες προσπάθειες λίγων πλουσια προτικισμένων τεχνιτῶν, γιά μιά σύγ-χρονη ζωγραφική. Ἀνεφύνηση, θά μοιβῆ τής ἀγάπης, ἑβδό-ξεχαρίσουν κάποιες ἡρωϊκές μορ-φές πού ἄν δέν ἀλοκληρώσανε μέσα στήν ἀνησυχη καί μεταβατική ἐποχή μας τό ἔργο τους, ὡστόσο αὐτοί μᾶς μάθανε νά «βλέπουμε» μέ τά δικά μας μάτια σάν ζωγράφοι καί ὄχι σάν ἐπιφοσβέστες. Στό κάτω-κάτω καλοὶ ἐπιπα μέ νέους χυμοὺς ζωῆς Ἀλλά γιατί ὅλα αὐτά ὅταν ἡ ζωή καί ἡ φύση καθημερινά μᾶς προκα-λεῖ μέ τίς μύριες ἐνοῦλλαγές της; Μή δέν τό εἶπε κά ὁ δικός μας ὁ ποιητής; «Ἡ Τέχνη σιωπᾶ, λα-τρεύει τή φύση καί τούτη ὡς ἀντα-ρά τοῦ ἀφῆκε ν' ἀναστηθοῦν καί δί-ζει ἐκεῖ μέσα καί τό ἀτοιό του, ὄχι ὅ-μως σάν ἥρωας, ἀλλά σάν ἕνα θεατή, πού στή συνείδησή του ξεκαθαρίζονται καί πατρωνον τήν πιό θυβειά τους σή-μασία τά γεγονότα. Σέ αὐτό ἀκριβῶς τό φαίνομενο πιό τεχνικό, σ' ἐκεῖ βλέ-πουμε πόσο μιά τέτοια ἀρχή συνθετική ἐπιτρέπει στόν κ. Ἀλιθέρση νά χόβει τή διήγησή του σε μικρά μικρά κομμά-τια, ὅπου ἱστορόνται σύντομα, γοργά, σχεδόν ἐλλειπτικά, γεγονότα σύγχρο-να, πού κάποτε σάλεσονται καί κάποτε ἀκολουθοῦν σάν παράλληλους δρόμους καί, πού ὄχι μόνον τά χρωματίζει καί τά τονίζει, μά καί κάτω ἀπό τό ἀσοῦλα αἰσθανόμασσε τήν πιό ἄμεση παρουσία τοῦ συγγραφέα, τά αἰσθήματα, τά συνει-αισθήματα, τούς διαλογισμούς, τήν φι-λοσοφική, τήν κριτική, καλλίτερα, μα-τιά πού ρίχνει ὁ συγγραφέας σπό γεγονότα. Σέ ἄλλα, ὡστόσο, διηγήματα («Δαιμονιακό», «Ἀξίς Κυλοφορίας»), ἡ σύνθεση εἶναι πιό στρωτή, πιό κανονική, μιά δέ μπορῶ νά πῶ, ὅτι τό διη-γήματα αὐτά, μολονότι πιό εὐτράφιστα, ἰσως, σπό διάβασμα, πιό «εὔκολα» ἔχουν τό περισσότερο θέρος. Τό «Δαι-μονιακό» μέ τό μπρίο τους, μέ τούς ζωη-ρά σκιασσαμισμένους τύπους τους, τήν ὅμορση χῆρα πού δρέγεται τήν ἀγάπη καί δέ μπορεῖ νά τή χαρεῖ καί τόν μι-σερό ἀγῆρω, σεῖρν ἀγκαλιά τοῦ ἀπόλοιο πέρνει ἡ χῆρα ἐπιπέλους, ἐξαντλημένη ἀπό τήν λαχτάρα, μέ τό πνευρό ἐπαρ-χιάτικο περιβάλλον τους, πού περι-γράφεται ἀκμᾶ. πικρά, γιοιηρωτικά, μέ μεγάλη ἀλήθεια, μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ κ. Ἀλιθέρσης θά μπορούσε νά γράψει, σπό εἶδος τούτο, πραγματικοῦς ἐνδιαφέ-ροντα διηγήματα. Μά ἀκριβῶς ἐπειδή δέν ἀρκεῖται σέ τέτοιου εἴδους διηγή-ματα, καταλαβαίνομε πάσο ἀπυθυμεῖ νά ξανοιχτεῖ σέ ἀνώτερα πεδία, νά δο-κιμάσει ἐκεῖ καί ν' ἀναπτύξει τίς ἰκανότητές του. Καί ἱκανότητες γιά διη-γήματα ἀνώτερου ποιοῦ δέν τοῦ λεί-πουν. Σάν τό ἐπιστέρ, τόν ἄθμιο σπό σπό τέλος οἱ τύφοις τόν ἀπφόγιγον νά κρεμαστεῖ, ἐλέπομε (μᾶς τό δοξνει μέ δύναμη ὁ συγγραφέας) ἕνα δραματικό γεγονός ἀπό τή μέσα του ὑψη, μᾶς μπάζει ὁ συγγραφέας σέ μιά «θμελία ἐν κρανίῳ», μᾶς δείχνει, νευρικά, σπα-σμοδικά, κομμένα, γιά τούτο καί πιό δραματικά, ἀλή τήν ἄγρια ταραχή πού παίζεται σέ μιά σκοτεινή συνείδηση. Σπό «Ζήτημα — τό πιό μεγάλο διήγη-μα τής σειρᾶς — ὁ πίνακας πλαταίνει. Εἶναι μιά προσπάθεια τοῦ συγγραφέα μέσα ἀπό τήν πολιτική ὑψη μιᾶς φυλῆς, τῆς νεοελληνικῆς, νά σιλλάσει καί νά δείξει τή βαθύτερη ἀνάστασή της. Κι' ἐδῶ τό δραματικό ἀνδιαφέρον εἶναι ἀ-διάκοπο, μάνο πού ταιριάζει ἀπό τό ἀντίκρυσμα τῆς ζωῆς ὁλόκληρου θθνους, ἀπό τό ἀντιχτύπημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ σπή συνείδηση ἑνός ἀτόμου ἐκλεχτοῦ.

Ἡ παρουσία τοῦ ἐκλεχτοῦ ἀτόμου εἶ-ναι ἀλεθθηρή σέ ὅλα σχεδόν τά διηγή-ματα τοῦ κ. Ἀλιθέρση, εἴτε μαντεύου-με τόν ἴδιο τόν συγγραφέα κάποιο ἀπό τό ἐκλεχτό αὐτό ἄτομο, εἴτε διακοθνύ-μαστε ὅτι βάζει κάτι ἀπό τόν ἑαυτό μου σπά πρόσωπά του: σκέψεις, γεννεαί λαχταρίσματα τῆς ψυχῆς, φευγαλέα συναισθήματα. Ξαιδοτικό λέγω, ἀλλά ἡ ἀπόψη μου ἐπιμένει «Ἀλίς Κυλοφορίας»! Καί πόσο ὡραία, σπή συντομί-τής, ἡ τελική φράση, γιά τό σοφτεμ-τό τοῦ αἰδίστου πάνω ἀπό τό κρεβάτι τοῦ πεθαμένου ποιητή τῶν «Ἔφορ-νῶν Κελαιφιάτων» πού τό θυσίασε γι-ά σή δόξα: «Μιά ἀσκητική πεδιόν-μορφή, (τοῦ Δάντη) μέ σφιγμένα γε-νῆ, ὅλο πείσμα καί θέληση, καί στεφα-νωμένη μέ δάφνη. Τήν ἴδια πεισία ἀ-νοίνουν καί οἱ «Ἀδερφοῦλες». Κι' ἐδῶ σπαρμένες ζωές, πεζά ὅμως ἔγερ-χαφίς τόν ἥλιο πυρετό πού δίζει σή φλόβες μας ἡ λαχτάρα τής δόξας.

Ἀλλά τήν πεισία αὐτή τήν μετριάζ-τό χωῆμο. Ἕνα γνοίσιο γεμάτο ἀ-φαφόρτια καί σπαμάδια, πού προδο-λει κάθε τόσο σπά διηγήματα τοῦ κ. Ἀ-λιθέρση, μέσα ἀπό τό ἀπείρο λές νά ἐλθουν τά πάνω ἀ σ' γραφέας καί πα-νοίξει, νοιίξει, σάν ἕνα κατασάλαγμα βίλης τής πείρας τοῦ.

Κ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Τό Βιβλίο

ΓΛΑΥΚΟΥ ΑΛΙΘΕΡΣΗ : «Ἀράχνες».

Ὁ κ. Πλεῦνος Ἀλιθέρσης δέν εἶ-χε ὡς σήμερα δημοσιέψει παρά ποιή-ματα καί μελέτες κριτικές. Τώρα, ὡρι-μος πιά, γύρω σπό τριανταπέντε — σε-γράντα, φαντάζομαι, δημοσιεύει μιά σε-ρά διηγήματα, τίς «Ἀράχνες». Τονίζω τήν ἡλικία καί γιατί, βέβαια, ἡ ἡλι-κία ἔχει γενικό σημασία γιά κάθε λο-γοτεχνικό δημιούργημα, μά καί γιατί, ἰδιαίτερα, σήμερ περίπου τοῦ κ. Ἀ-λιθέρση, τοῦ δίνει μερικές κατασταλ-μένες ἰδέες, ἕνα βιωό του, θέλω νά πῶ ὑγιαίνοντα ἀπό τήν πεῖρα του, ὅμοιο μέ αὐτό πού, εἰ τούτο ἀτόμου εἶ-ναι ἀλεθθηρή σέ ὅλα σχεδόν τά διηγή-ματα τοῦ κ. Ἀλιθέρση, εἴτε μαντεύου-με τόν ἴδιο τόν συγγραφέα κάποιο ἀπό τό ἐκλεχτό αὐτό ἄτομο, εἴτε διακοθνύ-μαστε ὅτι βάζει κάτι ἀπό τόν ἑαυτό μου σπά πρόσωπά του: σκέψεις, γεννεαί λαχταρίσματα τῆς ψυχῆς, φευγαλέα συναισθήματα. Ξαιδοτικό λέγω, ἀλλά ἡ ἀπόψη μου ἐπιμένει «Ἀλίς Κυλοφορίας»! Καί πόσο ὡραία, σπή συντομί-τής, ἡ τελική φράση, γιά τό σοφτεμ-τό τοῦ αἰδίστου πάνω ἀπό τό κρεβάτι τοῦ πεθαμένου ποιητή τῶν «Ἔφορ-νῶν Κελαιφιάτων» πού τό θυσίασε γι-ά σή δόξα: «Μιά ἀσκητική πεδιόν-μορφή, (τοῦ Δάντη) μέ σφιγμένα γε-νῆ, ὅλο πείσμα καί θέληση, καί στεφα-νωμένη μέ δάφνη. Τήν ἴδια πεισία ἀ-νοίνουν καί οἱ «Ἀδερφοῦλες». Κι' ἐδῶ σπαρμένες ζωές, πεζά ὅμως ἔγερ-χαφίς τόν ἥλιο πυρετό πού δίζει σή φλόβες μας ἡ λαχτάρα τής δόξας.

Ἀλλά τήν πεισία αὐτή τήν μετριάζ-τό χωῆμο. Ἕνα γνοίσιο γεμάτο ἀ-φαφόρτια καί σπαμάδια, πού προδο-λει κάθε τόσο σπά διηγήματα τοῦ κ. Ἀ-λιθέρση, μέσα ἀπό τό ἀπείρο λές νά ἐλθουν τά πάνω ἀ σ' γραφέας καί πα-νοίξει, νοιίξει, σάν ἕνα κατασάλαγμα βίλης τής πείρας τοῦ.

Κ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Η ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΩΝ ΣΚΛΗΡΩΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΙ-ΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Γ. Μ. ΜΥΑΩΝΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΩΣ

Ποιήματα

ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΛΗ ..... ΔΡΧ. 25.
ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ ..... » 50.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Σ'ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΘΕΑΤΡΟ

—Τήν προχομένη Τρίτη ἔρυγε γιά τό Βό-λο ὁ θίασος τοῦ κ. Ἀρνγκοφούλου. Ὁ θία-σος θά παίξει στό Βόλο ἕλα τό θέατρομα «Ἀλάφρο».

—Στό νέο θέατρο Κοσμοπόλη, ἀρχισαν οἱ δοκιμές τής κωμῳδίας τοῦ Σαΐξπηρ «Ὅπως ἀγαπᾶτε», πού θ' ἀνεβεῖ μετά τήν «Ἐλισάβετ».

—Στό Βασιλικό θέατρο συνεχίζονται οἱ δοκιμές γιά τό νέο ἔργο, πού θ' ἀνεβαστεῖ τούτες τίς μέρες, τήν «Πριγκήσσα Του-ραντό». Ἕνα παρακάτω ἐπεισόδιο τής ἐκρεμμάλας τοῦ κυλεμμής ὑπόθεσης. Τό ἔργο εἶναι γνω-στό καί στήν Ἀθήνα ἀπό τόν κινηματογρά-φο. Ὅπου πολύτιμος ρόλος, μέ πρωταγω-νιστρια τήν Κάτιη φόν Πάγκαν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ:

ΜΑΝΩΛΗ ΠΕΤΥΛΑΚΗ (ΠΕΤΥ): «75 χρο-νοφόρια». Σχ. 80, σελ. 160, ἀρχ. 30.

ΠΟΙΗΣΗ:

Ἐξ. ΓΑΛΑΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Τά τραγούδια τής φλογέρας». Σχ. 80, σελ. 230.

ΔΙΛΟΦΡΑ:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΧΑΤΖΗ: «Ἐκθέσεις». Ἐδο-θίν. Σχ. 80, σελ. 72.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΠΑΝΑΙΓΥΠΤΙΑ, ἑβδομαδιαῖο περιοδικό, ἐκυοδοσής Στέφανος Πάργας, Ἀλεξάν-δρεια. Στά τελευταῖα φύλλα, 5 καί 6, σή-μερόνομμε συνεργάσιες τών κ.κ. Ἀ. Χρυ-σοδούλου, Σ. Ἀρβαβάνη - Λιμπεταρίου, Δημ. Κατσιάνη, Ὀφ. Λουρίδη, Γ. Χατζηρα-βάκη, Τρ. Μαρουγκού, Ἀλ. Δεκόπουλο, Κ. Πα-κατούρη, Θ. Μπαστουρδούμη, Παπαλεξίου, Δ. Μαύτσιου, Ν. Μακρῆ, Ν. Σκαμπάκη, Σπ. Παγωπάσσας, κοιπ.

ΕΝΩΣΙΣ ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΤΩΝ, ἑπταπλό ὄργανο τοῦ ὁμωνύμου συλλόγου. Στό τελευταῖο φύλλο τοῦ Φεβρουαρίου 1937, ἀνάμεσα τῶν ἄλλων, Σταρπή Κω-νρη, Τάσου Κατσιανοῦ, κοιπ.

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ, δεκαπενθήμερο ὄργανο τοῦ ὁμωνύμου συλλόγου, διευθυντής Θρ. Γκόλιας, Ἀθήνα.

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

Στόν «Ἕφορο» τόσδοκε τήν περασμένη Τρίτη ὁ Φεβρουαρίου ἡ πρώτη φιλολογική διάλεξη, ἀπό τή σειρά πού ἔχει διοργανω-σει γιά ἐφέτος ἡ Ἕνωση Ἑλλήνων λογο-τεχνῶν. Ὁμιλητής ἦ κ. Ἀ. Ἀφάλωνος. Θέμα: «Γρωμελιάτες τεχνικές». Ὁ κ. Ἀφάλωνος ἐ-ξετασμῆρε πός οἱ κριτές οἱ κατεγράμενοι τόν λόγους γνοίσιους καί ἱστορικούς συν-γενεῖς φανταστικοί καί ξεπιδνίσης. Ποιός εἶ-ναι πός εἶ πιό χαρακτηριστικό ἐκ-φόνημα τοῦ Ἐπιταφιοῦ Σχολή, ἔχει τέλος τής ἀνάμεσα καί τοῦ Πολυμέρη, τοῦ Κρυστάλλη, τοῦ Σεφέρη, τοῦ Μελλόπουλου, τοῦ Παπαγρη-γόρου καί τοῦ Ἀθάνα.

Ο ΤΥΠΟΣ

ΘΕΑΤΡΟ:

«ΕΛΙΣΑΒΕΤ», θέατρο Μαρίκας Κοτοπούλη (ἡ πρώτη) Τετάρτη 3 Φεβρουαρίου.

«ΤΥΠΟΣ», 4 Φεβρουαρίου — Γ. Πρατσί-νος: «Ἡ ἀναβίβασις καί ἡ διδασκαλία τής Ἐλισάβετ ἀγίνεται ἀπό τόν τόσον σκηνοθέ-τη κ. Ἐπαμεινώνδα Σαρανέλλον. Ὁ σκοπός τόπος κάνει ὁ ὁποῖος ἐπιτυγχάνει τό ὡ-ραιότερον δυνατόν εἰς τό Παρίσι, εἶναι τοσον κυστός διά νά ἐκφρασθῶ ἀπό σκηνοθετικήν ἄποψιν τόσον, ὅσον κάθε ἄγκαμον σκηνή-τοῦ περιστάσεως. Μέ τήν ἀφορμή τόν ἐπιτυχόν ἀφίσεων εἰς τούς Ἀθήνας, ὁ κ. Σαρανέλ-λος κατέκτησεν τό ἀφόδευο τό Ἑλληνικόν κοι-νόν. Μέ μέσα ἀπλά, ἀλλά μέ ἀφορμήν φανταστικοί, μέ μίαν σπόφασιν πολύ κοιλοκοκ καί ἀκριβεστάτη, κατόρθωσε νά δη-μιουργήσει ἕνα ἀφρόσκοιν ἀκμαῖον κρυ-νόν νά γίνεται τό ἀφρόσκοιν. Ὁ κ. Κο-τοπούλη εἶχε ἐπιλεγμένον ἀν ἀρχῆς τόν ἐπιλεγμένον ἀν ἀρχῆς τόν ἐπιλεγμένον ἀν ἀρχῆς τόν

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Βουλῆς 1, 3ος ὄροφος
ΤΗΛ. 25-777

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περίοδος Β.'
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 3
Ἀριθ. φύλλου 11

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΩΝ «ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ» ΣΤΗ ΛΕΣΧΗ «ΑΤΕΛΙΕ»

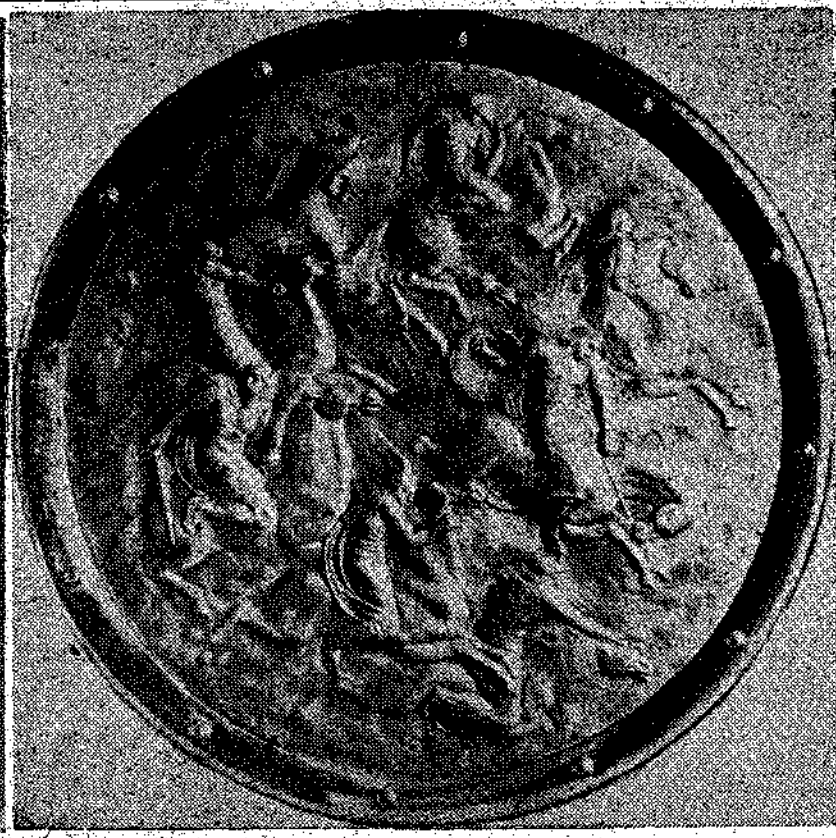

Ἀπό τ' ἀριστερά πρός τά δεξιά: 1. ΓΑΛΑΝΗ (ἔπιπ. μέλους τοῦ Συλλόγου Ἑλ. Καλλιτεχν.«Ἀθηναία κεφαλή», 2. ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ «Ἀσπίδα», 3. ΝΙΚΟΛΑΟΥ: «Πορτραίτο», 4. Δ. ΓΙΟΛΔΑΣΗ «Ἀγροτική σύλλ
5. ΚΕΡΑΜΥΔΑ «Σύνθεση», 6. ΘΕΤΤΑΛΟΥ «Ἀμυδρόχωρα κεφαλή», 7. ΔΑΥΗ «Κελύφη».